

KAZENSKO MATERIALNO PRAVO

POSEBNI DEL

(zapiski s predavanj)

UVOD

Delitev kazenskih zakonikov na splošni in posebni del se je prvič pojavila konec 18. st. 1787 je bila prvič uveljavljena delitev na določbe splošnega značaja in določbe o posameznih k.d.

V prvih zakonikih v zgodovini so bile kazenskopravne in civilnopravne določbe pomešane. Prve kodifikacije, ki so bile posvečene le kazenskopravnim določbam, so se v Evropi pojavile šele v 16. st.:

- *Constitutio Criminalis Carolina* v habsburških deželah (1532), vendar se je uporabljala le subsidiarno glede na avtonomno pravo mest in dežel,
- kazenski zakonik Filipa II. v Španiji.

Znotraj kazenskega prava se je najprej pojavila delitev na kazensko materialno pravo in kazensko procesno pravo. Kot določbe kazenskega materialnega prava so se najprej pojavile določbe posebnega dela. Iz njihovega preučevanja so pravniki so ugotovili, da vsebujejo posamezne določbe skupne elemente, ki se nanašajo na k.d., kazensko odgovornost in kazenske sankcije – nastale so določbe splošnega značaja.

Splošni in posebni del v KZ predstavljata celoto. Določbe splošnega dela KZ veljajo za vse kazenskopravne določbe v zakonih Republike Slovenije (§ 6 KZ). Vse kazenskopravne določbe v vseh zakonih RS morajo biti v skladu s KZ, zato je KZ *de facto* hierarhično višji zakon od vseh ostalih zakonov, kar se tiče kazenskopravne materije. Določbe splošnega dela se uporabljajo skozi določbe posebnega dela, ker imamo vedno konkretnega storilca k.d.

Splošni del KZ predstavlja splošni okvir in vsebuje elemente, ki so nujno potrebni za kaznivost določenega k.d., ker ne nastopajo v opisih k.d. Posebni del predstavlja konkretizacijo splošnega dela – pri posameznih k.d. so konkretizirane tudi sankcije.

V posebnem delu je kot kazenska sankcija vedno predpisana le kazen. Druge kazenske sankcije se izrekajo na podlagi določb splošnega dela.

Notranja sistematika KZ se kaže v delitvi na splošni in posebni del ter posamezna poglavja.

Izhodišče za razvrstitev poglavij v posebnem delu KZ predstavljajo vrednote in objekti kazenskopravnega varstva. Razvrstitev poglavij nam pove, kako so te vrednote hierarhično razporejene. Od tega odstopata zadnji poglavji – k.d. zoper državno varnost in ustavno ureditev Republike Slovenije ter k.d. zoper človečnost in mednarodno pravo, ki varujeta najpomembnejše kazenskopravne vrednote, vendar se kljub temu nahajata na koncu posebnega dela.

Prvo poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER ŽIVLJENJE IN TELO

Objekt kazenskopravnega varstva je človekovo življenje in njegova integriteta. Pravica do življenja je pri nas po ustavi absolutna pravica, zato v Sloveniji ni smrtne kazni. Kazensko pravo varuje življenje od spočetja do smrti (izjema od tega je umetna prekinitve nosečnosti, ki izhaja iz ustavne pravice do svobodnega odločanja o rojstvih otrok).

Brez izjeme se varuje človekovo življenje od rojstva do smrti.

Življenje nerojenega otroka ni zavarovano absolutno. Ni kazenske odgovornosti, če pride do uničenja plodu iz malomarnosti.

Delitev k.d. v tem poglavju:

- (1) 1) k.d. zoper življenje,
2) k.d. zoper človekovo telesno integriteto.
- (2) 1) k.d. s poškodbeno posledico,
2) k.d. z ogrožitveno posledico.
- (3) 1) k.d., storjena naklepno
2) k.d., k.d. storjena iz malomarnosti.

Vrste k.d.:

- (1) k.d. zoper življenje:
 - 1) umor,
 - 2) uboj na mah,
 - 3) povzročitev smrti iz malomarnosti,
 - 4) detomor,
 - 5) napeljevanje in pomoč pri samomoru
- (2) k.d. zoper bodoče življenje:
 - 1) nedovoljena prekinitve nosečnosti,
- (3) k.d. zoper telesno integriteto:
 - 1) lahka telesna poškodba,
 - 2) huda telesna poškodba,
 - 3) posebno huda telesna poškodba.
- (4) k.d., s katerimi se življenje ali telesna integriteta ogroža:
 - 1) sodelovanje pri pretepu,
 - 2) ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru,
 - 3) povzročitev nevarnosti.
- (5) k.d. zoper človeško solidarnost:
 - 1) zapustitev slabotne osebe,
 - 2) opustitev pomoči.

Vsa k.d. so splošna, razen detomora, ki je posebno k.d. Praviloma gre za poškodbeno k.d., vendar obstaja tudi skupina ogrožitvenih k.d. zoper življenje in telo. Praviloma gre za storitvena k.d., razen zapustitve slabotne osebe in opustitve pomoči, ki sta opustitveni k.d.

K.d. so praviloma naklepna, vendar v nekaterih primerih zadošča malomarnost. Za naklepna k.d. se zahteva direktni ali eventualni naklep. Hipni ali nenadni naklep se upošteva pri uboju na mah.

Pri samomoru je posebej inkriminirano napeljevanje in pomoč pri samomoru, kar je posebnost v KZ, saj samomor ni k.d.

K.d. zoper življenje in telo obsegajo 10% k.d., ki jih obravnavajo naša sodišča.

I. KAZNIVA DEJANJA ZOPER ŽIVLJENJE

1. Umor (§ 127)

1.1. *Oblike umora*

(1) *Običajna oblika umora:*

Kdor komu vzame življenje, se kaznuje z zaporem najmanj 5 let.

V 1. odstavku je opisano temeljno k.d. Umor je naklepno in protipravno uničenje človeškega življenja. Je splošno k.d., ki ga lahko stori vsakdo. Možno ga je storiti le naklepno in sicer z direktnim ali eventualnim naklepom. Uničenje človeškega življenja v silobranu (npr. policist uporabi strelno orožje, da zavaruje življenje ljudi, in ubije storilca) ni protipravno, zato ni podano k.d. umora.

Predmet umora je človek kot živo bitje od rojstva do smrti. Predmet napada je zato lahko tudi komaj rojeni za življenje nesposobni otrok (če ga ne ubije mati – v tem primeru gre za

detomor po § 130) ali umirajoči neozdravljivi bolnik. Uničenje ploda je k.d. nedovoljene prekinitve nosečnosti po § 132. Napad na že mrtvega človeka (truplo) je k.d. skrunitev trupla po § 316. Uboj živali je k.d. poškodovanja tuje stvari po § 224.

Umor se lahko stori s storitvijo ali nepravo opustitvijo. S storitvijo so mišljena vsa neposredna in posredna sredstva, s katerimi se lahko povzroči smrt človeka. Neposredna sredstva so uporaba orožja, strupov, zadavljenje, utopitev, itd. Posredno je možno umoriti nekoga prek razdražene in naščuvane živali, poškodovanja stvari (npr. onesposobitev zavor na avtomobilu), itd. Za umor v opustitvi mora obstajati garantna dolžnost (= dolžnost preprečiti nastanek prepovedane posledice), ki jo storilec naklepno opusti – npr. starši opustijo dolžno skrb za otroke in jih izstradajo ali pustijo na mrazu, mati opusti dojenje, itd.

K.d. umora stori tudi okuženi z virusom HIV, ki se svoje okuženosti zaveda in svojo okuženost prenese na žrtev z okuženimi predmeti ali spolnimi dejanji. Če okužena žrtev ne umre, gre za poskus umora, čeprav je AIDS neozdravljiv.

Posledica umora je smrt človeka. Med storilčevim ravnanjem in smrtjo žrtve mora biti podana vzročna zveza. Za umor se šteje tudi, če storilec le poslabša oškodovančevo stanje, ki samo po sebi vodi v smrt (npr. pospešitev umiranja na smrt bolnega).

Vrste smrti so:

- *biološka smrt* – noben del človeka ni živ,
- *klinična smrt* – obstajajo še živi deli človeka,
- *navidezna smrt (vita minima)* – življenje je še prisotno, vendar tako šibko, da ga ni vsakdo sposoben zaznati (npr. cerebralna koma s klinično smrtjo in možnostjo reanimacije),
- *možganska ali cerebralna smrt* – prenehanje vseh možnosti za življenje posameznika kot celote. Ko ni več možganov, ni več zavesti, zato ni več življenja v človeškem pomenu. S pomočjo aparatur lahko posamezni organi še delujejo, zato se postavlja vprašanje dopustnosti presaditve organov.

Končni vzrok smrti je zastoj srca in prenehanje dihanja = vzrok, ki je življenjsko pomembne organe dokočno onesposobil za delovanje.

Smrt druge osebe kot posledica mora obstajati v zavesti storilca pri direktnem naklepu za umor. Pri eventualnem naklepu za umor se mora storilec zavedati možnosti nastanka smrti. Za kazensko odgovornost je brez pomena, če storilec vzame življenje napačni osebi (zmota o subjektu), ker je podan storilčev naklep glede odvzema življenja.

(2) Kvalificirane oblike umora

1) Umor na grozovit ali zahrbtnen način

Storilec stori dejanje na grozovit ali zahrbtnen način.

- *Umor na grozovit način*

Storilec žrtev muči s tem, da ji povzroča hude fizične bolečine ali psihično trpljenje, ki po intenziteti in trajanju presegajo običajno trpljenje, ki nastane pri vsakem umoru. Žrtev mora vse to sama občutiti, zato umor ni grozovit, če storilec žrtev muči v nezavestnem stanju ali se nad njo izživlja, ko je že mrtva (v tem primeru gre za skrunitev trupla po § 316).

Npr. storilec žrtev polije z bencinom in živo zažge pri polni zavesti – gre za primer grozovitega umora. Vendar ne gre za primer grozovitega umora, če storilec žrtev udari s kolom po glavi in jo spravi v nezavest ter šele nato polije z bencinom in živo zažge – trpljenje žrtve zaradi nezavesti ni nič večje od trpljenja pri običajnem umoru, saj žrtev sploh ne čuti, da gori.

- *Umor na zahrbtnen način*

Storilec izrabi zaupanje žrtve in dejanje stori tako, da žrtev ne more zaznati njegovega delovanja ali sredstva (ter tako nima nobene možnosti za obrambo).

Značilni primeri so umori žrtev v spanju, ko storilec in žrtev ne spita skupaj, in zastrupitve. Za dokaz zahrbtnosti se zahtevajo subjektivni elementi pri storilcu (zvičajnost, zahrbtnost, pretkanost, goljufija) in objektivne okoliščine, ki jih izražata način storitve in uporabljeno sredstvo.

2) *Umor iz koristoljubja, umor zaradi storitve ali prikritja drugega k.d., umor iz brezobzirnega maščevanja ali drugih nizkotnih nagibov*

Storilec stori dejanje iz koristoljubnosti, zato da bi storil ali prikril kakšno drugo k.d., iz brezobzirnega maščevanja ali iz kakšnih drugih nizkotnih nagibov.

- *Umor iz koristoljubja*

Cilj storilca je z umorom pridobiti materialno korist. Storilec mora imeti *obarvan naklep* pridobiti materialno korist, zato je to dejanje možno storiti le z direktnim naklepom. Ni potrebno, da je korist dosežena ali da je protipravna. Korist lahko predstavlja tudi ohranitev storilčevega premoženja (npr. umor upnika, da ne bi storilec plačal dolga) ali preprečitev škode. To so umori zaradi dedovanja, zavarovalnine, plačani umori po naročilu, itd.

V pojmu koristoljubnosti je obsežena protipravna prilastitev tuje premične stvari. Če storilec umori žrtev pri ropu (§ 213), da bi si protipravno prilastil tujo premično stvar, je k.d. ropa konzumirano v umoru iz koristoljubja. Če storilec umori žrtev pri roparski tatvini (§ 214), da bi ukradeno stvar obdržal, je k.d. roparske tatvine konzumirano v umoru iz koristoljubja. Če pa storilec pri ropu (ali roparski tatvini) umori žrtev brez namena protipravne prilastitve (ali obdržanja ukradene stvari), gre za realni stek običajnega umora in ropa (ali roparske tatvine). Npr. ropar umori bančnega uslužbenca potem, ko mu je ta že izročil denar (roparski tat umori žrtev potem, ko jo je pretepel do nezavesti, ker mu je poskusila odvzeti ukradeno stvar).

- *Umor zaradi storitve ali prikritja drugega k.d.*

- *Umor zaradi storitve drugega k.d.* izvrši storilec, da si omogoči ali olajša storitev drugega k.d. (npr. storilec na sprehodu umori moža, da bi lahko posilil njegovo ženo). Možen je tudi umor zaradi dokončanja že začetega k.d. Če storilec izvrši drugo k.d., je vedno podan realni stek kvalificiranega umora in drugega k.d. (v našem primeru stek umora zaradi storitve drugega k.d. in posilstva). Ni potrebno, da je drugo k.d. ugotovljeno s pravnomočno sodbo, da je bilo sploh storjeno oz. da ga je bilo sploh mogoče storiti. Bistveno je, da je umor storjen z namenom storitve drugega k.d. (zahteva se torej obarvani naklep).

- *Umor zaradi prikritja drugega k.d.* Storilec je drugo k.d. že storil, nato je storil k.d. umora. Značilen primer je umor priče prvega k.d. Potreben je obarvani naklep za prikritje k.d. Storilec mora storiti obe dejanji, vendar ni potrebno, da je kazensko odgovoren za prvo k.d. Npr. če je storilec v neprištevnem stanju posilil žrtev in jo prišteven umoril, da ga ne bi ovadila, je podana kvalificirana oblika umora kljub kazenski neodgovornosti za prvo k.d.

- *Umor iz brezobzirnega maščevanja ali kakšnih drugih nizkotnih nagibov*

Ne gre za običajno maščevanje, temveč za maščevanje iz nizkotnih nagibov. Najbolj značilni primeri obsegajo krvno maščevanje. Pojem brezobzirnega maščevanja obsega poseben nagib storilca, zato pride v poštev le direktni naklep.

Nizkotni nagibi so nagibi, ki niso pokriti s pojmom koristoljubnosti, omogočitve ali prikritja drugega k.d. ter brezobzirnega maščevanja. Sem spadajo umori zaradi nematerialnih koristi, umori iz običajnega maščevanja, umori zaradi sovraštva,

zlobe, seksualne potešitve, ljubosumja, težnje po napredovanju, izmikanju obveznosti, itd.

3) *Umor uradne ali vojaške osebe*

Storilec stori dejanje zoper uradno ali vojaško osebo, ko ta:

- opravlja naloge javne ali državne varnosti,
- varuje javni red,
- zasleduje storilca k.d., ali
- pazi na koga, ki mu je odvzeta prostost,

ali zoper preiskovalnega ali sodečega sodnika, državnega tožilca ali njegovega zastopnika v postopku proti hudodelski združbi.

Te osebe so zaradi funkcije, ki jo opravljajo, bolj izpostavljene morebitnim nevarnostim, zato jih je treba bolj zaščititi s kazenskim pravom. Razlog za kvalifikacijo umora so posebne lastnosti žrtve. Žrtev mora opravljati navedene posebne naloge, ko je umorjena. Opravljanje posebnih nalog in posebne lastnosti žrtve morajo obstajati v zavesti storilca, sicer ne gre za to obliko umora.

Hudodelska družba je vsaka družba organiziranega kriminala in ne hudodelska družba po definiciji § 297 KZ, ki mora izvrševati k.d. s predpisano kaznijo nad 5 let zapora. Postopek je lahko kazenski ali predkazenski. Sodnik je lahko tudi sodnik porotnik. Če mafija umori predsednika Vrhovnega sodišča ali sodnika VS, je treba preveriti, če tega ni storila z namenom ogrožitve ustavne ureditve ali varnosti Republike Slovenije, ker je v tem primeru podano k.d. umora najvišjih predstavnikov države po § 352.

4) *Umor v sosterilstvu*

Dejanje stori dvoje ali več oseb, ki so se združile za to, da bi izvršile umor.

Gre za združitev najmanj dveh oseb. Storilci odgovarjajo kot sosterilci, vendar ni nujno, da so vsi kazensko odgovorni. Združitev z namenom, da bi storili umor, mora biti opravljena pred dejanjem.

Če so pri k.d. podani kvalifikatorni znaki več oblik kvalificiranega umora, je podan navidezni idealni stek vseh oblik umora. Dejanje je treba pravno kvalificirati po 2. odstavku 127. člena in vseh točkah, ki pridejo v poštev. Npr. storilec na grozovit način umori policista, ko ga je ta med opravljanjem nalog javne varnosti zalotil pri veliki tatvini – pravna kvalifikacija je kvalificirani umor po 1., 2. in 3. točki 2. odstavka 127. člena.

(3) *Privilegirana oblika umora*

Temeljno k.d. je bilo storjeno v posebej olajševalnih okoliščinah.

3. odstavek določa privilegirano obliko umora. Storilca se lahko kaznuje mileje, če obstajajo posebne olajševalne okoliščine. Gre za različne okoliščine, ki dajejo umoru milejšo obliko. Primeri so umori iz milosti, umori na zahtevo žrtve, umori s pristankom žrtve in umori, ko je storilec zaradi ravnanja oškodovanca v hudi stiski. Npr. zdravnik umori na smrt bolnega, ki ga prosi, naj ga usmrti (evtanazija); vojak usmrti umirajočega soborca, ki trpi hude bolečine; žena umori moža, ki več let ustrahuje in muči družino, itd.

1.2. **Poskus umora**

je podan v primeru vsakega ravnanja storilca, namenjenega za umor žrtve, če pri storilcu ugotovimo morilski naklep. Npr. poskus je podan že v primeru, ko storilec čaka z napeto puško in meri v točko, kjer naj bi se pojavila žrtev. Ni potrebno, da je žrtev pri poskusu sploh poškodovana. Lahko je lažje, hudo ali posebno hudo poškodovana.

Če storilec poskuša žrtev umoriti večkrat zaporedoma v kratkih časovnih intervalih, gre za poskus enega k.d. umora (npr. storilec poskuša umoriti žrtev z večimi zaporednimi strelji). Če je med posameznimi poskusi daljša pavza, gre za realni stek večih poskusov umora. Če je med poskusom in uspelim umorom daljša pavza, gre za realni stek umora in poskusa umora istega oškodovanca.

Za neprimeren poskus umora gre, če storilec npr. poskuša žrtev umoriti s pokvarjenim strelnim orožjem, strelja v mrtvega človeka, poskuša zastrupiti žrtev z nenevarno snovjo, itd.

Če se storilec po povzročeni telesni poškodbi premisli in odstopi od umora, gre za poskus umora, ki konzumira povzročeno telesno poškodbo (lahko, hudo ali posebno hudo).

Poskus umora je mogoč pri sosterilstvu, ko več oseb skupaj naklepno deluje, da bi nekomu vzele življenje. Poskus umora je podan za vsakega izmed sosterilcev. Če sosterilcem žrtev uspe umoriti, odgovarjajo za sosterilstvo pri dokončanem k.d. umora ne glede na to, kdo je žrtvi prizadejal smrtno poškodbo.

1.3. *Razmerja do drugih k.d.*

Umor je konzumiran v naslednjih k.d.:

- umor najvišjih predstavnikov države (§ 352), če je storjen z namenom ogrožitve ustavne ureditve ali varnosti Republike Slovenije,
- če storilec pri izvršitvi naslednjih k.d. naklepno vzame življenje eni ali več osebam (§ 362):
 - veleizdaja (§ 348),
 - napad na ozemeljsko celovitost (§ 349),
 - napad na neodvisnost države (§ 350),
 - kršitev ozemeljske nedotakljivosti (§ 351),
 - nasilje zoper najvišje predstavnike države (§ 353),
 - oborožen upor (§ 354),
 - terorizem (§ 355),
 - diverzija (§ 356),
 - sabotaža (§ 357).
- genocid (§ 373),
- vojno hudodelstvo zoper civilno prebivalstvo (§ 374),
- vojno hudodelstvo zoper ranjence in bolnike (§ 375),
- vojno hudodelstvo zoper ranjence in bolnike (§ 376),
- protipravno pobijanje in povzročanje ran sovražniku (§ 379),
- mednarodni terorizem (§ 388), če storilec naklepno vzame življenje eni ali več osebam,
- ogrožanje oseb pod mednarodnim varstvom (§ 389), če storilec naklepno vzame življenje eni ali več osebam,
- jemanje talcev (§ 390), če storilec naklepno vzame življenje eni ali več osebam.

V umoru so konzumirane vse telesne poškodbe (lahke, hude in posebno hude), ki pri njem nastanejo, ker so zajete v samem k.d. umora. Umor konzumira nasilništvo po § 299, če storilec nekomu vzame življenje pri brezobzirnem nasilnem obnašanju.

Če storilec v smrtno nevarnost spravi še koga drugega, gre za idealni stek s povzročitvijo splošne nevarnosti po § 317. To se zgodi, ko storilec uporabljenega sredstva za storitev umora po uporabi ne more več obvladati (npr. uporaba razstreliva, zastrupitev hrane, streljanje na določeno osebo v skupini drugih oseb). Če storilec strelja v skupino oseb s pristankom, da zadane več oseb, je podan stek večih umorov ali poskusov umorov z eventualnim naklepom.

K.d. poškodovanja tuje stvari je vsebovano (inkludirano) v umoru, če je nastalo ob storitvi umora (npr. poškodovanje obleke žrtve zaradi strela).

Če storilec vdre v stanovanje in tam umori žrtev, gre za navidezni realni stek s k.d. kršitve nedotakljivosti stanovanja po § 152. Vdor v stanovanje je predhodno nekaznivo dejanje v odnosu do k.d. umora in je v k.d. umora vsebovano.

2. **Uboj na mah (§ 128)**

Kdor koga ubije na mah, ker ga je ta brez njegove krivde z napadom ali hudimi žalitvami močno razdražil, se kaznuje z zaporem od 1 do 10 let.

Uboj na mah je privilegirana oblika umora. Zanj je značilen hipni ali nenadni naklep, ki je lahko direktni ali eventualni, ter močna razdraženost storilca, zaradi katere popusti njegov nadzor nad lastnim ravnanjem (*afektno stanje* – bes, razjarjenost, strah, sram, žalost). Razdraženost mora biti tako močna, da povzroči posebno duševno stanje, v katerem storilec brez kakršnekoli razsodnosti in v trenutku izzvanosti izvrši dejanje. Ne gre za uboj na mah, če je storilec zapadel v stanje močne razdraženosti zaradi svoje velike preobčutljivosti in neznatnega povoda.

Storilec uboja je lahko vsakdo.

Pogosto se postavljajo vprašanja o prištevnosti, ki jih je treba ugotoviti z izvedencem – če je bil storilec neprišteven (*astenični afekti*), ne gre za uboj na mah, temveč neprištevnost izključi kazensko odgovornost. Možna je tudi bistveno zmanjšana prištevnost. Afektna stanja ne trajajo dolgo, vendar ni nujno, da uboj sledi takoj po oškodovančevem napadu ali hudih žalitvah. Do uboja pa mora priti v stanju razdraženosti.

Oškodovanec odločilno prispeva k lastnemu uboju na 2 načina:

- *z napadom* – napad je dejanje oškodovanca, s katerim ogroža ali krši storilčeve pravice oz. posega v njegovo zasebno življenje. Napad je lahko fizičen ali psihičen, vendar mora biti osredotočen na storilca ali na osebo, ki je storilcu blizu (npr. zakonec, otroki, starši). Napad mora biti objektivno sposoben izzvati razdraženost. V sodni praksi se priznava tudi napad na premoženje (npr. razbijanje avtomobila).
- *s hudimi žalitvami*, ki pomenijo napad na čast in dobro ime storilca ali osebe, ki so mu blizu. Žalitve zavzemajo vse oblike ravnanj, ki so predvidena kot k.d. zoper čast in dobro ime. Stopnja žalitev mora biti takšna, da lahko storilca dejansko hudo razžali, zato mora presegati običajne žalitve, do katerih prihaja pri k.d. zoper čast in dobro ime.

Napada in žalitev ni možno upoštevati kot olajševalnih okoliščin, ker tvorijo zakonske znake k.d.

Do napada ali hudih žalitev mora priti brez storilčeve krivde. Storilec ni oškodovanca k temu dejanju na noben način izzval. Če storilec izzove oškodovanca, da ga ta napade ali hudo užali, bo storilec kljub močni razdraženosti odgovarjal za umor.

Podoben uboju je prekoračeni silobran pri k.d. umora. Če so hkrati podani vsi zakonski znaki uboja na mah, je treba dejanje kvalificirati kot uboj na mah v povezavi s prekoračenim silobranom in poiskati za storilca najugodnejšo rešitev.

Poskus uboja na mah je mogoč.

3. Povzročitev smrti iz malomarnosti (§ 129)

je k.d., ki ga je možno storiti le z malomarnostno obliko krivde. Treba ga je razlikovati od primerov hude telesne poškodbe (§ 134), posebno hude telesne poškodbe (§ 135) in povzročitve splošne nevarnosti (§ 317), ki se končajo s smrtjo, ker gre v teh primerih za odgovornost storilca za hujšo posledico.

Pri odgovornosti za hujšo posledico iz hude in posebno hude telesne poškodbe storilec ravna v odnosu do temeljne posledice naklepno in v odnosu do hujše posledice malomarno.

Pri odgovornosti za hujšo posledico iz povzročitve splošne nevarnosti ravna naklepno ali malomarno in v odnosu do hujše posledice samo malomarno. Praktično vprašanje je, kdaj gre za povzročitev splošne nevarnosti z odgovornostjo za hujšo posledico (§ 317/4) in kdaj za povzročitev smrti iz malomarnosti (§ 129). Povzročitev splošne nevarnosti mora biti usmerjena na nedoločen krog oseb. V praksi so najpogostejši primeri opustitve zavarovanja jam, v katere pade in se do smrti poškoduje oškodovanec. Če lahko pripišemo storilčevi malomarnosti smrt osebe, ki se na kraju nesreče navadno zadržuje (npr. lasten ali sosedov otrok, družinski člani, sosed,...), gre za k.d. povzročitve smrti iz malomarnosti po § 129. Če pa je nezavarovana jama pomenila nevarnost za nedoločen krog mimoidočih ljudi, od katerih je nekdo padel vanjo in umrl, gre za povzročitev splošne nevarnosti po § 317 z odgovornostjo za hujšo posledico.

Pri povzročitvi smrti iz malomarnosti storilec ravna samo malomarno. Storilec je lahko vsakdo. Dejanje se lahko stori s storitvijo ali (nepravo) opustitvijo, če gre za opustitev garantne dolžnosti (npr. mati na plaži opusti nadzorstvo nad otrokom, ki se utopi).

Povzročitev smrti iz malomarnosti je konzumirana po načelu specialnosti v naslednjih k.d., če pri njih pride do smrti druge osebe:

- prenašanje nalezljivih bolezni (§ 188/4),
- proizvodnja in promet škodljivih sredstev za zdravljenje (§ 193/5),
- proizvodnja in promet zdravstveno oporečnih živil in drugih izdelkov (§ 194/5),
- povzročitev nevarnosti pri gradbeni dejavnosti (§ 318/4),
- povzročitev nevarnosti z jedrskimi snovmi (§ 319/5),
- povzročitev prometne nesreče iz malomarnosti (§ 325/2),
- ogrožanje posebnih vrst javnega prometa (§ 326/3),
- ogrožanje javnega prometa z nevarnim dejanjem ali sredstvom (§ 327/4),
- opustitev nadzorstva v javnem prometu (§ 328/5).

4. Detomor (§ 130)

Mati, ki vzame življenje svojemu otroku med porodom ali takoj po porodu, dokler je še pod njegovim vplivom, se kaznuje z zaporom do 3 let.

Detomor je privilegirana oblika umora. Je posebno k.d., ki ga lahko stori le mati med porodom ali takoj po njem. Ženska stori dejanje pod vplivom posebnega abnormalnega psihičnega stanja, ki nastane zaradi poroda (*poporodna depresija*). To posebno psihično stanje ugotavljamo s pomočjo izvedenca. Storilka je lahko le mati. Morebitni udeleženci pri detomoru (oče otroka, starši matere,...) odgovarjajo za udeležbo pri umoru. Če mati nastopa kot udeleženka (pomočnica, napeljevalka, sosterilka) pri detomoru, se njena udeležba kvalificira kot udeležba pri detomoru, razen če že pred porodom napeljuje drugega, da naj po porodu umori otroka, ki ga bo rodila – v tem primeru odgovarja za napeljevanje k umoru. Vendar je mati lahko storilka detomora tudi tedaj, ko se je za usmrnitev otroka odločila že pred porodom, ali si je že takrat pripravila sredstvo za umor otroka.

Detomor je možno storiti le *naklepno*. Možno ga je storiti s storitvijo ali opustitvijo (izstradanje, izpostavitvev otroka mrazu, itd.).

Predmet detomora je otrok od začetka poroda naprej – od trenutka, ko se začne izločevati iz materinega telesa. Otrok se mora roditi živ, vendar ni potrebno, da je sposoben za življenje. Proti mrtvorojenemu otroku ni možno storiti detomora. Če mati umori defektne in za življenje nesposobnega otroka, so podane posebne olajševalne okoliščine.

Če pri porodu ali po njem pride do smrti otroka iz malomarnosti, je treba to opredeliti kot povzročitev smrti iz malomarnosti (§ 129, predpisana kazen do 5 let zavora) in ne kot detomor (predpisana kazen do 3 leta zavora). V nasprotju z logiko je, da je za naklepno k.d. predpisana nižja kazen kot za malomarnostno k.d. z enako posledico – gre za napako v KZ. Ker je nedvomno lažje k.d., če mati med porodom ali nato pod vplivom poroda vzame življenje otroku iz malomarnosti, kot če to stori naklepno, bi moralo sodišče to upoštevati in v primeru povzročitve smrti novorojenega otroka iz malomarnosti izreči kazen v okviru § 130.

Duševno stanje, ki ga pri materi izzove porod, je vsebovano v zakonskih znakih k.d., zato se ga ne sme upoštevati kot olajševalno okoliščino.

Če mati umori otroka, ko ni več pod vplivom porodne motnje, vendar je še vedno v hudi stiski (socialne razmere, nezakonski otrok), je podano k.d. umora v posebnih olajševalnih okoliščinah (§ 127/3).

5. Napeljevanje k samomoru in pomoč pri samomoru (§ 131)

Kdor koga naklepoma napelje k samomoru ali mu pomaga pri samomoru in ta stori samomor, se kaznuje z zaporom od 6 mesecev do 5 let.

Gre za posebno inkriminacijo napeljevanja in pomoči. KZ upošteva načelo akcesornosti udeležbe, po katerem udeleženec v ožjem pomenu (napeljevalec, pomočnik) ne odgovarja za udeležbo pri k.d., če do k.d. ni prišlo. Izjemoma je načelo principalnosti udeležbe (= udeležba je samostojno k.d.) predvideno za neuspelo napeljevanje k hujšim k.d. (predpisana kazen nad 3 leta zapora), ki se kaznuje kot poskus. Neuspela pomoč ni nikoli kazniva.

Načelo principalnosti udeležbe je strogo uveljavljeno pri napeljevanju in pomoči pri samomoru – samomor ni k.d., udeležba pri njem pa je. Brez posebne inkriminacije udeležba pri samomoru ne bi bila kazniva.

Napeljevanje pomeni, da je storilec pri neki osebi sprožil izvršitev samomora ali je s svojim ravnanjem utrdil njeno odločitev za samomor. Dokončno odločitev za samomor sprejme samomorilec sam. Če storilec nekoga prisili k samomoru, stori k.d. umora.

Pomoč pomeni, da nudi storilec samomorilcu nasvet, kako naj samomor naredi, mu da na voljo sredstva ali odstrani ovire za storitev samomora. Tudi pomoč preide v umor, če storilec hkrati prisili samomorilca, da naredi samomor.

Blažje kvalificirana oblika dejanja se glasi: *Kdor naklepoma napelje k samomoru ali pomaga pri samomoru mladoletni osebi, ki je že stara 14 let, ali osebi, katere sposobnost razumeti pomen svojega dejanja ali imeti v oblasti svoje ravnanje je bila bistveno zmanjšana, in ta stori samomor, se kaznuje z zaporom od 1 do 10 let.* Gre za mladoletnega samomorilca v starosti od dopoljenih 14 do nedopoljenih 18 let ali za bistveno zmanjšano prištevno osebo. Teh lastnosti samomorilca se mora storilec zavedati, sicer je podano temeljno k.d.

Hujše kvalificirana oblika se glasi: *Kdor naklepoma napelje k samomoru ali pomaga pri samomoru mladoletne osebe, ki še ni stara 14 let, ali osebi, ki ni mogla razumeti pomena svojega dejanja ali imeti v oblasti svojega ravnanja, se kaznuje kot za umor.* Gre za mladoletnega samomorilca v starosti pod 14 let ali za povsem neprištevno osebo. Te lastnosti mora storilec poznati, sicer je podano temeljno k.d. ali k.d. po blažje kvalificirani obliki (npr. storilec je vedel, da je samomorilec star manj kot 18 let, vendar ni vedel, da je mlajši od 14 let). Takšno dejanje pomeni posebno obliko umora, ker otroci in neprištevne osebe niso zmožne razumeti samomora.

Posebna oblika napeljevanja k samomoru se glasi: *Kdor surovo ali nečloveško ravna s kom, ki mu je podrejen ali odvisen, in ta zaradi takega ravnanja stori samomor, se kaznuje z zaporom od 6 mesecev do 5 let.* V tem primeru napeljuje storilec samomorilca posredno. Surovo ravnanje zajema hujše fizične nasilje nad storilcem. Nečloveško ravnanje obsega grobe postopke storilca, ki občutno odstopajo od splošno priznanih. Surovo ali nečloveško ravnanje mora biti objektivno sposobno, da določeno osebo privede do samomora. Samomorilec mora biti v odvisnosti od storilca (uradna, materialna, delovna, družinska odvisnost). Če samomorilec ni v odvisnosti od storilca in naredi samomor zaradi njegovega surovega ali nečloveškega ravnanja, sploh ni podano k.d. Takšno posredno napeljevanje k samomoru je možno storiti le z malomarnostjo v razmerju do storjenega ali poskušanega samomora. Če poskuša storilec s surovim ravnanjem naklepno doseči samomor podrejene mu osebe, je treba dejanje kvalificirati po 1., 2. ali 3. odstavku § 131. Med nečloveškim in surovim ravnanjem ter samomorom, ki ga stori od storilca odvisna oseba, mora biti podana vzročna zveza.

Milejše k.d. se glasi: *Kdor komu pomaga pri samomoru in ta stori samomor, pa so pri tem podane posebne olajševalne okoliščine, se kaznuje z zaporom do 3 let.* Privilegirana oblika je predvidena le kot pomoč. Samomorilec se sam odloči za samomor, storilec mu pri tem le pomaga. Značilni primeri so samomori neozdravljivo bolnih.

Dokončani ali poskušeni samomor spada med objektivni pogoj kaznivosti. Samomor je namen in zavesten odvzem lastnega življenja. Ni potrebno, da je storilec do samomora v krivdnem odnosu.

Če je samomor bil le poskušen, se lahko za katerokoli obliko izreče omiljena kazen.

Poskus napeljevanja k samomoru je mogoč. V tem primeru samomor ni niti poskušen, zato gre za neuspelo napeljevanje k samomoru, ki je kaznivo.

Če se samomorilec odloči narediti samomor po napeljevanju z uporabo absolutne sile (npr. hipnoza), gre za umor.

II. KAZNIVA DEJANJA ZOPER BODOČE ŽIVLJENJE

1. Nedovoljena prekinitev nosečnosti (§ 132)

Kdor v nasprotju z zdravstvenimi pogoji in načinom umetne prekinitve nosečnosti, ki so določeni z zakonom, noseči ženski z njeno privolitvijo prekine nosečnost, začne prekinjati ali ji pomaga pri prekinitvi nosečnosti, se kaznuje z zaporom do 3 let.

Storilec je lahko vsakdo, razen noseče ženske, kateri se prekine ali prekinja nosečnost. Noseča ženska ne more biti niti napeljevalka niti pomočnica pri k.d. Zaradi dopustnosti samopoškodb ni kazniv abortus ali njegov poskus z lastno roko (razni zvariki, ki povzročajo mišične krče, pletilke,...), čeprav se taka dejanja povsem odsvetujejo, ker je možno umetno prekinitev nosečnosti opraviti strokovno in legalno v bolnišnici.

K.d. se lahko stori le *naklepno*. Privolitev ženske ne izključi protipravnosti, kar je izjema od načela, da privolitev oškodovanca izključuje protipravnost. Storilec mora imeti predstavo o protipravnosti svojega ravnanja.

Kazniv je vsak nezakonit poseg v telo nosečnice, ki privede do prekinitve nosečnosti. Od zanositve do 30. tedna nosečnosti govorimo o splavu, nato se prekinjena nosečnost šteje za porod. Dejanje je kaznivo le, če je storjeno v nasprotju s predpisi, ki urejajo odločanje o rojstvu otrok. Temeljno k.d. je storjeno s privolitvijo noseče ženske. Pristanek noseče ženske mora biti prostovoljen in resen. Če je s strani storilca uporabljena sila ali grožnja, gre za kvalificirano obliko dejanja. Prostovoljnega pristanka ne more dati neprištevna oseba.

Temeljno k.d. se lahko stori na več načinov:

- kot dokončano dejanje – storilec prekine nosečnost ženske in pride do izločitve plodu takoj ali kasneje,
- kot poskus – storilec začne prekinjati nosečnost, vendar tega ne dokonča, ženska pa ostane naprej noseča. Poskus je izenačen z dokončanim k.d., vendar gre za lažjo obliko k.d., kar se upošteva pri odmeri kazni.
- kot pomoč – storilec pomaga pri prekinitvi nosečnosti:
 - drugemu storilcu pri tem k.d., ali
 - noseči ženski, ki sama prekinja nosečnost – v tem primeru nosečnica ne stori k.d., zato gre za samostojno inkriminacijo pomoči.

Poskus in pomoč sta izenačena s samim k.d.

Kvalificirano k.d. se glasi: *Kdor noseči ženski brez njene privolitve prekine ali začne prekinjati nosečnost, se kaznuje z zaporom od 1 do 8 let.* Kvalificirano k.d. obsega primere, ko je dejanje storjeno brez pristanka noseče ženske. Če je storilec v zmoti glede pristanka, gre za temeljno k.d. Dejanje obsega dokončano k.d. in poskus, ki je izenačen z dokončanim k.d. Če prekine nosečnost zdravnik brez pristanka noseče ženske in obstajajo medicinski razlogi za prekinitev nosečnosti, ker je življenje ali zdravje ženske v nevarnosti, ni podano k.d., ker gre za skrajno silo.

Če je opravljen poskus na ženski, ki ni noseča, ni podano k.d. nedovoljene prekinitve nosečnosti. Storilec v tem primeru odgovarja za lahko, hudo ali posebno hudo telesno poškodbo, če jo je povzročil.

Večkrat ponovljen poskus prekinitve nosečnosti pri isti ženski med eno nosečnostjo šteje za eno k.d. Realni stek k.d. je podan, če storilec poskuša prekiniti nosečnost znova ob novi prekinitvi nosečnosti.

Iz malomarnosti povzročena prekinitve nosečnosti (npr. z udarcem v trebuh) ni kazniva, storilec odgovarja le za povzročitev hude (§ 134/3) ali posebno hude telesne poškodbe iz malomarnosti (§ 135/3).

Če ženska pri prekinjanju nosečnosti umre, gre za umor (§ 127), če smrt lahko pripišemo storilčevemu naklepu, sicer gre za povzročitev smrti iz malomarnosti (§ 129).

V trenutku, ko se pri noseči ženski začne porod, se izločeni plod šteje za človeka, zato storilec z njegovim uničenjem stori umor (§ 127).

III. KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČLOVEKOVO TELESNO CELOVITOST

Ta k.d. predstavljajo 3 različne stopnje telesnih poškodb:

1. *Lahka telesna poškodba* (§ 133)
2. *Huda telesna poškodba* (§ 134)
3. *Posebno huda telesna poškodba* (§ 135)

Za vse telesne poškodbe je značilen splošni naklep (*dolus generalis*) – storilec je odločen, da bo žrtev telesno poškodoval, stopnja njenih poškodb pa je odvisna od številnih okoliščin, ki niso zajete s storilčevim naklepom (storilec se praviloma ne odloči za stopnjo, do katere bo poškodoval žrtev).

Stopnja teže telesnih poškodb se vedno ugotavlja z izvedencem sodnomedicinske stroke. ZKP predvideva v tem primeru celo obligatorno izvedenstvo.

1. Lahka telesna poškodba (§ 133)

Kdor koga tako telesno poškoduje, da:

- *je bil zaradi tega začasno okvarjen ali oslabljen kakšen del njegovega telesa ali njegov organ, ali*
- *je oškodovančeva zmožnost za delo začasno zmanjšana, ali*
- *je prizadeta njegova zunanost, ali*
- *je začasno okvarjeno njegovo zdravje,*
se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do 1 leta.

Storilec lahke telesne poškodbe je lahko vsakdo. Lahko se stori le naklepno s storitvijo ali opustitvijo. Lahka telesna poškodba iz malomarnosti ni kazniva.

Lahkih telesnih poškodb ne pomenijo neznatne poškodbe, kot so odrgnine in opraskanine. Poškodbe, ki jih ne moremo opredeliti niti kot lahke telesne poškodbe, kvalificiramo kot grdo ravnanje po § 146.

Poškodovanec z lahko telesno poškodbo ni spravljen niti v abstraktno smrtno nevarnost. Niti en organ ali del telesa ni uničen. Nesposobnost za delo je kratka. Okvara zdravja je lažja in začasna. Posledice poškodb na vidnih delih telesa ne pomenijo skaženosti.

Če so poškodbe trajne, gre za hudo telesno poškodbo po § 134.

Po sodnomedicinski praksi za lahko telesno poškodbo štejejo:

- pretres možganov z zmedenostjo in dezorientacijo brez prisotnosti drugih znakov,
- zlom enega rebra kjerkoli, zlom 2 spodnjih reber (rebra z manjšo funkcijo pri dihanju),
- zlom nosu, če ni moteno dihanje,
- zlomljen zob, itd.

Za lahko telesno poškodbo se šteje tudi začasno zmanjšana delazmožnost.

Prizadetosti poškodovančeve zunanosti so manjše vidne posledice poškodbe na poškodovanih vidnih delih telesa. Gre le za začasnost teh poškodb (npr. manjše praske in rane).

Pregon za temeljno k.d. se začne na predlog.

Kvalificirano k.d. se glasi: *Če je poškodba prizadejana z nevarnim orožjem, nevarnim orodjem, ali na tak način, s katerim se lahko telo hudo poškoduje ali zdravje hudo okvari, se storilec kaznuje z zaporom do 3 let.* Za kvalificirano lahko telesno poškodbo gre, če je prizadejana z orožjem ali nevarnim orodjem. Ni potrebno ugotavljati nevarnosti orožja, vendar je potrebno

ugotoviti, da je nevarno uporabljeno orodje. Nevarnost orodja je v tem, da se z njim lahko povzroči huda telesna poškodba ali okvara zdravja (npr. vile, kladivo, sekira). V poštev pride tudi katerokoli drugo sredstvo, s katerim se lahko povzroči huda telesna poškodba ali okvara zdravja. Pri tem moramo ugotoviti način uporabe sredstva in del telesa, na katerega je bil napad storilca usmerjen. Pod nevarna sredstva spadajo npr. večji kamni, steklenice, debele palice, okovani čevlji, bokserji, itd. Nevarno sredstvo ne more biti del telesa.

Kvalificiran je tudi način storitve, s katerim se lahko telo hudo poškoduje ali zdravje hudo okvari. Lahko gre za nenevarno sredstvo, ki se uporabi na nevaren način (npr. svinčnik, s katerim storilec meri v oko), ali le za nevaren način, kamor spadajo posebno nevarni udarci iz borilnih športov (boks, judo, karate), ki zaradi posebne tehnike lahko povzročijo hudo telesno poškodbo.

Če storilec z nevarnim sredstvom oškodovancu sploh ne povzroči poškodbe, gre za ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru po § 137 (če je to storjeno ob pretepu ali prepiru).

V lahki telesni poškodbi je konzumirano grdo ravnanje po § 146.

Lahka telesna poškodba je konzumirana v naslednjih k.d. in v vseh k.d., ki konzumirajo ta dejanja:

- umor (§ 127),
- uboj na mah (§ 128),
- detomor (§ 130),
- nedovoljena prekinitev nosečnosti (§ 132),
- huda telesna poškodba (§ 134),
- posebno huda telesna poškodba (§ 135).

2. Huda telesna poškodba (§ 134)

Kdor koga tako telesno poškoduje ali mu prizadene takšno škodo na zdravju, da:

- *bi bilo lahko zaradi tega v nevarnosti življenje poškodovanca, ali*
- *je uničen ali za vselej znatno oslavljen kakšen del njegovega telesa ali kak organ, ali*
- *je začasno znatno oslavljen pomemben del telesa ali pomemben organ, ali*
- *je zaradi tega poškodovani začasno nezmožen za vsakršno delo, ali*
- *je njegova zmožnost za delo za vselej zmanjšana ali je bila začasno znatno zmanjšana, ali*
- *je bil začasno skažen, ali*
- *mu je začasno hudo ali za vselej v manjši meri okvarjeno zdravje,*

se kaznuje z zaporom od 6 mesecev do 5 let.

Storilec je lahko vsakdo. Dejanje se lahko stori z direktnim ali eventualnim naklepom, s storitvijo ali opustitvijo.

Pri hudi in posebno hudi poškodbi je predvidena:

- *odgovornost za hujšo posledico,*
- *telesna poškodba na mah.*

Posebno huda telesna poškodba lahko vsebuje eventualni naklep za smrt. Če žrtev kmalu po poškodbi umre, bo državni tožilec hudo telesno poškodbo kvalificiral kot umor. Če žrtev umre šele čez nekaj časa, gre za posebno hudo telesno poškodbo, kvalificirano s hujšo posledico.

IV. KAZNIVA DEJANJA, S KATERIMI SE ŽIVLJENJE ALI TELESNA INTEGRITETA OGROŽA

1. Sodelovanje pri pretepu (§ 136)

Gre za ogrožitveno k.d. Objektivni pogoj kaznivosti je, da je nekdo v pretepu ubit ali huje telesno poškodovan. ***Pretep je fizični spopad najmanj 3 oseb.***

Udeleženec v pretepu ni:

- kdor se znajde v pretepu brez lastne krivde,

- kdor se v pretepu brani,
- kdor razdvaja udeležence pretepa.

Krivdna odgovornost udeleženca pretepa ni pravno relevantna.

2. Ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru (§ 137)

Z ogrožanjem storilec ustvari *konkretno nevarnost* za telesno integriteto drugega.

Prepir = medsebojno prerekanje najmanj 2 oseb z besedami ali kretnjami brez fizičnega spopada. Besedni prepir ni dovolj za inkriminacijo – mora biti takšne intenzitete, da lahko preide v fizični spopad.

3. Povzročitev nevarnosti (§ 138)

je *pravo opustitveno* k.d. Sestavljeno je iz povzročitve smrtne nevarnosti za drugega in opustitve pomoči. K.d. je vedno naklepno glede opustitve pomoči. Storilec se mora zavedati, da bi žrtvi lahko pomagal.

V. KAZNIVA DEJANJA ZOPER SOLIDARNOST

1. Zapustitev slabotne osebe (§ 139)

je *pravo opustitveno* k.d. Storilec je lahko le oseba, ki ji je bila slabotna oseba zaupana ali je bila dolžna zanjo skrbeti.

Slabotna oseba je oseba, ki ne more skrbeti zase.

Nevarnost za življenje slabotne osebe mora biti konkretna.

2. Opustitev pomoči (§ 140)

je *pravo opustitveno* k.d. Izvršitveno dejanje je opuščanje pomoči osebi, ki je v smrtni nevarnosti. Smrtna nevarnost mora biti konkretna.

Drugo poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE

Objekt kazenskopravnega varstva so človekove pravice in temeljne svoboščine, ki jih priznavajo Ustava, mednarodna skupnost in mednarodno pravo.

Človekove pravice in temeljne svoboščine so varovane tudi v drugih poglavjih KZ. V tem poglavju so varovane najpomembnejše človekove pravice in temeljne svoboščine.

K.d. se kažejo kot:

- kršitev zasebnosti,
- kršitev enakopravnosti,
- kršitev človekove svobode gibanja,
- napad na individualne oz. kolektivne politične pravice,
- kršitve avtorskih pravic,
- kršitve drugih pravic in svoboščin, ki jih ni možno uvrstiti drugam.

Vsa k.d. so splošna, razen neupravičene izdaje poklicne skrivnosti, ki jo lahko stori oseba, ki je skrivnost zvedela med opravljanjem dela.

K.d. so *naklepna* in praviloma *poškodbena*, razen ogrožanja varnosti.

Pri večini k.d. je *predvidena kvalificirana oblika*. Potrebna je zavest o protipravnosti, drugače gre za dejansko zmoto v ožjem smislu, kar je negacija naklepa.

Kot kazni so predvidene *alternativno denarne kazni ali kazen zapora do 1 leta*.

Za polovico k.d. *se pregon začne na predlog* – odločilen je oškodovančev interes. Brez oškodovančevega predloga tožilec ne more začeti kazenskega pregona.

Na zasebno tožbo se začne pregon za:

- neupravičeno prisluškovanje in zvočno snemanje (§ 148), če gre za privilegirano obliko k.d., ko storilec neupravičeno posname njemu namenjeno zaupno izjavo,
- nedovoljeno objavo zasebnih pisanj (§ 151),
- neupravičeno izdajo poklicne skrivnosti (§ 153).

1. Kršitev enakopravnosti (§ 141)

je izhodiščno k.d. v tem poglavju. Temelji na § 14 Ustave in Mednarodnem paktu o političnih in državljanskih pravicah. K.d. se lahko stori z direktnim ali eventualnim naklepom. Storilec se mora zavedati, da krši enakopravnost drugih:

- "žrtev" prikrajša za svoboščino ali pravico,
- "žrtvi" omeji svoboščino ali pravico,
- nekomu drugemu da posebno pravico ali ugodnost.

2. Prisiljenje (§ 142)

samo po sebi je redko. Zaradi *odnosa subsidiarnosti* je pogosto *eden izmed elementov drugih k.d. – navidezni idealni stek*.

3. Protipraven odvzem prostosti (§ 143)

je k.d., ki napada *svobodo gibanja*, ki jo jamči Ustava. Je *trajajoče* k.d. Glede časa storitve veljajo pravila, ki veljajo za trajajoča k.d.

4. Ugrabitev (§ 144)

Obsega posebne primere *prisiljenja* in *protipravnega odvzema prostosti* (navidezni idealni stek *po odnosu konsumpcije*) z namenom *izsiljevanja*. To je *k.d. stanja* – uresničeno je protipravno stanje, vendar za obstoj k.d. ni odločilno. Storilec s k.d. prisili ugrabljeno osebo ali koga drugega, da nekaj stori, opusti ali trpi.

5. Ogrožanje varnosti (§ 145)

je ogrožitveno k.d., usmerjeno k osebni varnosti. *Grožnja mora biti resna*. Za resno grožnjo se šteje tudi grožnja, pri kateri sredstvo, s katerim storilec grozi, ni nevarno za ogrožanje, če storilec pri žrtvi povzroči občutek ogroženosti. Ni pomembno, ali je storilec nameraval grožnjo uresničiti.

6. Grdo ravnanje (§ 146)

Predstavlja *napad na drugo osebo*, pri katerem lahko nastanejo poškodbe, ki spadajo pod lahko telesno poškodbo in oblike razžalitve. V bistvu gre za mučenje, vendar mučenje pri nas ni k.d.

Posledica grdega ravnanja se kaže v prizadeti telesni ali duševni celovitosti oškodovanca (praskе, buške,...). Prizadetost je lahko tudi psihična

7. Neupravičena osebna preiskava (§ 147)

Inkriminirana je neupravičena osebna preiskava, ne preiskava prostorov. Gre za telesni pregled osebe in stvari, ki jih ima oseba pri sebi in na sebi. Sem spada tudi preiskava avtomobila.

8. Neupravičeno prisluškovanje in zvočno snemanje (§ 148)

obsega napade na nedotakljivost zasebnega življenja. Samo zakon lahko predpiše izjeme do tajnosti pisem in drugih občil.

Inkriminirano je tudi zvočno snemanje zaupne izjave, ki je namenjena storilcu samemu, brez vednosti osebe, ki je dala to izjavo, in z namenom takšno izjavo zlorabiti. Pregarja se na zasebno tožbo.

9. Neupravičeno slikovno snemanje (§ 149)

temelji na ustavno zajamčeni pravici do zasebnosti. Inkriminirano je slikovno snemanje prostorov drugega brez njegove privolitve.

10. Kršitev tajnosti občil (§ 150)

temelji na ustavno zajamčeni tajnosti pisem in drugih občil. Storilec deluje naklepno in se mora zavedati protipravnosti svojega dejanja. K.d. ni kaznivo iz malomarnosti.

Neupravičenost ni podana, če da oseba privolitev.

Države pogosto omejujejo kriptično zaščito informacij po elektronskih medijih (npr. elektronska pošta), ker se nočejo odpovedati možnosti do posega v zasebnost. Takšni posegi so lahko upravičeni, če so v interesu kazenskega postopka.

11. **Nedovoljena objava zasebnih pisanj (§ 151)**

krši ustavno zajamčeno pravico do zasebnosti. Storilec pisanja objavi *brez dovoljenja* pooblaščen osebe, zato je dejanje kaznivo, če je storjeno naklepno ali iz malomarnosti. Za pregon je predpisana zasebna tožba.

Med zasebno pisanje se štejejo dnevniki, pisma in druga zasebna pisanja.

12. **Kršitev nedotakljivosti stanovanja**

temelji na § 35 Ustave. Vsak protipraven vstop v tuje stanovanje in njegovo preiskovanje je prepovedano.

Kot stanovanje se štejejo:

- prostori, ki se občasno uporabljajo za počitek,
- delavska stanovanja,
- samski domovi, domovi upokojencev, hotelske sobe,
- vsi zaprti prostori, ki so tuja lastnina.

Dejanje je neupravičeno, če ni dovoljenja ali zakonskega pooblastila.

Dejanska zmeta v ožjem smislu (da je bilo dano zakonsko pooblastilo) izključi kazensko odgovornost.

Poskus je kazniv.

13. **Neupravičena izdaja poklicne skrivnosti /"tajnosti"/ (§ 153)**

pomeni kršitev poklicne molčečnosti. Storilci so lahko le: zagovornik, odvetnik, zdravnik, duhovnik, socialni delavec, psiholog ali druga oseba pri opravljanju svojega poklica (babica pri porodu, veterinar, negovalka, novinar,...).

Za izključitev protipravnosti gre, če je od izdaje skrivnosti večja korist za družbo, kot bi bila od ohranitve skrivnosti.

Skrivnost je nekaj, kar nikomur ni znano.

Tajnost je nekaj, kar je nekaterim osebam znano, vendar ostalim ne sme biti znano.

14. **Zloraba osebnih podatkov**

Gre za blanketno določbo. Osebnih podatki se lahko vodijo le na podlagi zakona ali privolitve osebe, na katero se nanašajo. Inkriminiran je tudi vdor v računalniško zbirko podatkov, da vdiralec sebi ali komu drugemu pridobi določen osebni podatek.

Dokler policija uporablja osebne podatke v okviru svoje službe, to ni protipravno, dokler ne pride do zlorabe.

15. **Kršitev pravice do pritožbe (§ 155)**

Varuje se pravica do pravnega sredstva in peticije.

16. **Preprečitev ali oviranje javnega shoda (§ 156)**

Varuje se pravica do zbiranja in združevanja.

17. **Preprečitev tiskanja in oddajanja (§ 157)**

S tem k.d. se varuje pravica do svobode izražanja. Inkriminirano je protipravno oddajanje radijskega in televizijskega programa.

18. **Kršitev avtorske pravice (§ 158)**

Varujejo se moralne avtorske pravice.

19. **Neupravičeno izkoriščanje avtorskega dela (§ 159)**

Varujejo se materialne avtorske pravice.

20. **Kršitev pravic izvajalcev (§ 160)**

Varujejo se premoženjske pravice izvajalcev umetniških del.

Tretje poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER VOLILNO PRAVICO IN VOLITVE

Objekt kazenskopravnega varstva so:

- volilna pravica posameznika,
- pravica do glasovanja,
- volitve same po sebi.

Dejanja lahko razvrstimo v 2 skupini:

- (1) k.d. zoper volilno pravico posameznika:
 - 1) kršitev volilne pravice (§ 161),
 - 2) kršitev proste odločitve volilcev (§ 162),
 - 3) kršitev svobodne opredelitve (§ 164).
- (2) k.d., ki predstavljajo nedovoljene posege v sam volilni projekt.
 - 1) zloraba volilne pravice (§ 163),
 - 2) uničenje ali ponareditev volilnih listin (§ 165),
 - 3) ponareditev volilnih rezultatov (§ 166),
 - 4) kršitev tajnosti glasovanja (§ 167).

Dodano je sprejemanje podkupnine pri volitvah (§ 168).

K.d. so splošna. Nekatera lahko stori le uradna oseba. Pri določenih k.d. je predvidena kvalificirana oblika, če je storilec uradna oseba. Vsa k.d. so naklepna.

Statistično je ta skupina skoraj nepomembna (0.0 do 0.2% obsojenih oseb).

Prepovedano je vnaprej razglášati volilne rezultate

Četrto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČAST IN DOBRO IME

Objekta kazenskopravnega varstva sta *čast in dobro ime* (= človekov vrednostni občutek o lastni osebnosti) in *ugled*. Dejanja lahko razvrstimo v 2 skupini:

- (1) k.d., ki napadajo čast in dobro ime posameznika,
- (2) k.d., ki pomenijo napad na čast in dobro ime domače države, tujih držav, mednarodnih organizacij in njihovih predstavnikov.

K.d. so *splošna* in *naklepna*.

Za vsa k.d., razen obrekovanja s hudimi posledicami, je predpisana denarna kazen ali kazen zapora do 1 leta, zato je možno izreči sodni opomin.

Po § 177 je možna odpustitev kazni za k.d. zoper posameznika, če je bil storilec izzvan, se je pred sodiščem opravičil oškodovancu ali je svojo neresnične trditve preklical.

Če je bilo k.d. storjeno s sredstvi javnega obveščanja, se sodba lahko objavi. Gre za kazensko sankcijo, zato morajo biti za njeno izvršitev izpolnjeni vsi zakonski pogoji. Mediji kljub temu objavljajo sodbe.

Pregon za k.d. zoper posameznika se začne *na zasebno tožbo*, razen če je bilo k.d. storjeno proti državnemu organu, vojaški ali uradni osebi – v tem primeru se pregon začne na predlog.

Pregon za k.d. zoper države, mednarodne organizacije in njihove predstavnike se začne na predlog. Pregon za sramotitev tuje države ali mednarodne organizacije se lahko začne le z dovoljenjem ministra za pravosodje.

K.d. zoper čast in dobro ime predstavljajo 2.5% vseh k.d. V praksi jih rešujejo sodniki začetniki, kar ni pravilno, saj gre za izredno kompleksna k.d.

I. KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČAST IN DOBRO IME POSAMEZNIKA

1. Razžalitev (§ 169)

Razžalitev je *žaljiva vrednostna sodba o drugi osebi*. Storjena je lahko z besedami, kretnjami, risbami, glasovi, glasbo ali dejanji (klofutanje, brcanje, obmetavanje s predmeti,...).

Razžalitev mora biti *objektivno podana*. Ocenjevati jo je treba glede na čas, medsebojne odnose storilca in oškodovanca, okoliščine, navade,...

Dokaz o resničnosti razžalitve ni dopusten (npr. če nekdo reče prostitutki, da je kurba in ga ona toži za razžalitev, storilec ne sme dokazovati, da je ženska res prostitutka).

Poskus razžalitve je pojmovno izključen – lahko gre le za dokončano k.d.

Opremljen je tudi temelj za izključitev protipravnosti (žalitev v znanstvenem ali umetniškem delu, v resni kritiki, pri opravljanju uradne dolžnosti, pri opravljanju novinarskega poklica,...) – žalitev ni storjena z namenom zaničevanja.

V ZKP je predvidena možnost nasprotne zasebne tožbe, če razžaljenec razžalitev vrne.

2. Obrekovanje (§ 170)

se stori z direktnim naklepom. Pojmovno *ni dovoljen dokaz resničnosti*. Neresničnost dejstev mora biti objektivno podana in storilec se jih mora zavedati. Oškodovanec kot zasebni tožilec nosi *dvojno dokazno breme*:

- dokazati mora, da je storilec o njem raznašal ali trdil kaj neresničnega,
- dokazati mora, da se je storilec zavedal neresničnosti tistega, kar je trdil.

3. Žaljiva obdolžitev (§ 171)

Dopusten je dokaz resničnosti. Če storilec dokaže resničnost svojih trditev ali dokaže, da je utemeljeno verjel v resničnost tistega, kar je govoril, se ne kaznuje za žaljivo obdolžitev, vendar se lahko kaznuje za razžalitev ali očitiranje k.d. z namenom zaničevanja.

4. Opravljanje (§ 171)

je podobno k.d. kot obrekovanje, le da gre pri opravljanju za resnične podatke iz zasebnega ali družinskega življenja oškodovanca.

5. Očitanje k.d. z namenom zaničevanja (§ 173)

Ta določba je potrebna za varstvo bivših obsojencev.

II. KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČAST IN DOBRO IME REPUBLIKE SLOVENIJE, TUJIH DRŽAV, MEDNARODNIH ORGANIZACIJ IN NJIHOVIH PREDSTAVNIKOV

1. Sramotitev Republike Slovenije

2. Sramotitev tuje države ali mednarodne organizacije

3. Sramotitev slovenskega naroda ali narodnih skupnosti

Vsa ta k.d. so izjemno redka.

Peto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER SPOLNO NEDOTAKLJIVOST**

Objekt kazenskopravnega varstva je *spolna nedotakljivost*. K.d. se kažejo v naslednjih oblikah.

- k.d., storjena s silo ali grožnjo,
- k.d., storjena z zlorabo mladosti,
- k.d., storjena z zlorabo mladostnosti,
- k.d., storjena z zlorabo podrejenosti,
- k.d. v zvezi s prostitucijo.

Vsa k.d. so *naklepna* in večinoma *splošna*. V sodni praksi niso pogosta, razen posilstev.

Statistika teh k.d. ne odraža realnega stanja, kar obstaja ogromno temno polje kriminalitete. Žrtve k.d. iz različnih razlogov ne prijavijo.

1. Posilstvo (§ 180)

je v veljavnem KZ oblikovano tako, da ga *lahko stori kdorkoli proti osebi istega ali nasprotnega spola*. Vsebina k.d. je odvisna od vsebine spolnega občevanja (spolna združitve moškega in ženske). Včasih smo šteli, da je k.d. dokončano, ko moški spolni organ začne prodirati v ženskega. Krog storilcev je danes razširjen na osebe, ki žrtev prisilijo k spolnemu občevanju z drugo osebo. Ženska lahko posili moškega, čeprav je to težko izvedljivo.

Problem posilstva je dokazovanje – storilec običajno zatrjuje, da je z žrtvijo spolno občeval brez sile ali grožnje. Pogoste so lažne prijave, ko se dekleta maščujejo fantom, itd. Dokazovanje posilstva je problematično tudi, ker se posilstvo ponavadi zgodi na samem brez drugih prič kot sta storilec in žrtev. DNK analiza je v zadnjem času precej olajšala dokazovanje. Od sodišča je odvisno, ali bo verjelo žrtvi ali storilcu. V teoriji je prišlo do predlogov, da žensk po prvem zaslišanju ne bi več zasliševali, ker lahko pride do sekundarne viktimizacije. Tega žal ni možno izpeljati zaradi pogostnosti lažnih prijav.

Sila in grožnja sta bistvenega pomena. Če je odpor žrtve s silo ali grožnjo zlomljen enkrat ter storilec z njo spolno občuje večkrat, gre za eno posilstvo. Če mora storilec odpor žrtve zlomiti pred vsakim spolnim občevanjem, gre za stek več posilstev, za kar se lahko izreče višja kazen.

Sostorilstvo pri posilstvu se v preteklosti ni pravno priznavalo. Danes je sostorilstvo možno – za sostorilca se ne zahteva, da uresniči vse zakonske znake k.d. (npr. en storilec uporabi silo in grožnjo, da zlomi odpor žrtve, ter drugi z žrtvijo spolno občuje).

2. Spolno nasilje (§ 181)

vključuje spolna dejanja pod vplivom sile in grožnje, ki se ne štejejo za spolno občevanje. To so homoseksualna občevanja in razna zadovoljevanja spolne sle (oralni seks, dotiki spolovil, masturbacija). Če moški analno posili moškega, to ni posilstvo, ampak spolno nasilje, ker se homoseksualna občevanja štejejo pod spolno nasilje (nekaterim se zdi to sporno).

Priti mora do dotikov teles oškodovanca in storilca – med njima mora obstajati fizična povezava.

Privolitev oškodovanca izključi protipravnost.

Za spolno nasilje je postavljen nižji posebni minimum kazni, ker je za spolno nasilje potrebno manj "napora" s strani storilca. Za žrtev je lahko enako ali celo bolj travmatično.

3. Spolna zloraba slabotne osebe (§ 182)

Slabotna oseba je oseba, ki se ne more upirati. Pri k.d. *ne gre za nasilje*.

Pri posilstvu in spolnem nasilju obstaja kvalificirana oblika k.d., če dejanje stori več oseb zaporedoma. Pri spolni zlorabi te kvalificirane oblike ne poznamo – teoretična utemeljitev je, da imajo nekatere kategorije slabotnih oseb (npr. osebe z nimfomansko duševno motnjo) močno željo po spolnosti, zato bi bilo spolno občevanje z več osebami lahko posledica te želje.

4. Spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let (§ 183)

Varuje se spolna nedotakljivost oseb, mlajših od 15 let. Gre za *sporazumni odnos*. Kot kriterij za inkriminacijo je postavljeno očitno nesorazmerje med zrelostjo storilca in žrtve (npr. ni kaznivo, če 16-letnik spolno občuje s 14-letnico, vendar bo zelo verjetno kaznivo, če 50-letnik spolno občuje z 12-letnico – presojeti je treba vsak primer posebej).

5. Kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja (§ 184)

Storilec je lahko moški ali ženska s posebno lastnostjo. Dejanje je kvalificirano, če je storilec učitelj, vzgojitelj, skrbnik, posvojitelj ali roditelj ter zlorabi spolno nedotakljivost osebe, ki je *starejša* od 15 let (če je mlajša, gre za kvalificirani spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let).

V vsakem primeru je treba ugotoviti, ali je šlo za zlorabo položaja ali sporazumni odnos.

6. Zvodništvo (§ 185)

je pomoč pri spolnem občevanju za plačilo. V praksi se zvodništvo opravlja kot "dobavljanje" strank prostitutkam. Dejanje je kvalificirano za zvodništvo mladoletne osebe (15 do 18 let) – predpisana kazen je od 1 do 10 let zapor.

7. Posredovanje pri prostituciji (§ 186)

V praksi gre za organizirano kriminalno dejavnost (trgovina z belim blagom). Kazni so relativno mile, razen za posredovanje pri prostituciji mladoletne osebe. Ekstremni primeri posredovanja pri prostituciji, ko morajo prostitutke delati kot sužnje in se jih kot sužnje prodaja in prevaja iz ene države v drugo, spadajo pod spravljanje v suženjsko razmerje (§ 387) v k.d. zoper človečnost in mednarodno pravo.

8. Prikazovanje in izdelava pornografskega gradiva (§ 187)

Objekt kazenskopravnega varstva je mladina ter njena duševna in telesna spolna nedotakljivost. Kaznovanje temelji na mednarodni obveznosti zatiranja (otroške) pornografije. KZ ne opredeljuje, kaj pornografija sploh je. Inkriminirano je le prikazovanje pornografskih materialov (teksti, slike, zvoki, filmi, predstava v živo) osebam, ki so mlajše od 14 let, ker ima to lahko za njih neugodne duševne posledice.

Kaznivo je uporabiti osebe, mlajše od 18 let, za izdelavo pornografskih materialov.

Šesto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČLOVEKOVO ZDRAVJE

Objekt kazenskopravnega varstva je *človekovo zdravje*. Po posledicah so ta k.d. podobna k.d. zoper življenje in telo. Po širitvi posledic so podobna povzročitvi splošne nevarnosti.

K.d. se razlikujejo po posebnih okoliščinah in načinu storitve. Razvrstimo jih v 3 skupine:

- (1) nespoštovanje ukrepov zoper širjenje nalezljivih bolezni:
 - 1) prenašanje nalezljivih bolezni (§ 188),
- (2) k.d., ki predstavljajo nepravilno delo v zdravniški, zdravstveni in veterinarski stroki:
 - 1) opustitev zdravstvene pomoči (§ 189),
 - 2) malomarno zdravljenje (§ 190)
 - 3) nedovoljena presaditev delov človeškega telesa (§ 191),
 - 4) malomarno opravljanje lekarnarske dejavnosti (§ 192),
 - 5) nevestno pregledovanje mesa za prehrano (§ 195)
- (3) k.d., ki predstavljajo proizvodnjo, promet, uporabo in omogočanje uživanja zdravju škodljivih snovi:
 - 1) proizvodnja in promet škodljivih sredstev za zdravljenje,
 - 2) proizvodnja in promet zdravstveno oporečnih živil in drugih izdelkov,
 - 3) neupravičena proizvodnja in promet z mamili,
 - 4) omogočanje uživanja mamil.

Veliko dejanj je *posebnih* – stori jih lahko le oseba s posebnimi lastnostmi.

V tem poglavju se nahajata 2 *pravi malomarnostni k.d.*:

- malomarno zdravljenje,
- malomarno opravljanje lekarnarske dejavnosti.

Če bi bila ta dejanja storjena naklepno, bi šlo za druga k.d.

K.d. zoper človekovo zdravje so statistično skoraj nepomembna, razen neupravičene proizvodnje in prometa z mamili, ki je pri nas relativno pogosta.

V nadaljevanju obravnavamo le malomarno zdravljenje.

1. Malomarno zdravljenje (§ 190)

je pravo malomarnostno k.d.

Če ravna zdravnik naklepno v nasprotju s pravili zdravniške znanosti in stroke, vendar z najboljšim namenom za pacienta (= ravna "naklepno"), niso izpolnjeni zakonski znaki malomar-

nostnega zdravljenja. Ni urejeno, kaj se zgodi, če pride do hujše posledice. Večinsko stališče teorije je, da gre za realni stek malomarnega zdravljenja in povzročitve smrti iz malomarnosti. Zdravnik, ki opravlja malomarno zdravljenje, odgovarja za toliko k.d., kot je oškodovancev.

Sedmo poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER ZAKONSKO ZVEZO, DRUŽINO IN MLADINO**

Objekti kazenskopravnega varstva so: zakonska zveza, družina in mladina.

K.d. lahko razvrstimo v 3 skupine:

- (1) k.d. zoper zakonsko zvezo,
- (2) k.d. zoper družino,
- (3) k.d. zoper mladino.

Ti objekti kazenskopravnega varstva so zajeti tudi v drugih poglavjih. Vloga kazenskega prava pri njihovem varovanju je minimalna, ker je njihovo pravno varstvo zagotovljeno z družinskim in civilnim pravom.

Vsa k.d. so *naklepna*.

Statistično so to redka in nepomembna k.d.

K.d. so splošna in posebna (storilec je lahko roditelj, posvojitelj,...).

1. **Dvojna zakonska zveza (§ 198)**

je k.d. stanja, pri katerem protipravno stanje ni odločilno. Zavarovan je monogamni zakon.

Zastaranje začne teči od dneva, ko je sklenjena nova zakonska zveza. V teoriji so mnenja, da to k.d. sploh ni smiselno, ker je nova zakonska zveza po družinskopravnih predpisih tako ali tako neveljavna.

Pregon se ne začne oz. se ustavi, če prejšnja zakonska zveza preneha.

2. **Sprememba rodbinskega stanja (§ 199)**

je k.d. stanja, ki je povzročeno s povzročitvijo protipravnega stanja. Trajanje protipravnega stanja ni odločilno za obstoj k.d. Poskus je kazniv.

3. **Odvzem mladoletne osebe (§ 200)**

To k.d. lahko stori vsakdo razen osebe, ki ji je mladoletna oseba zaupana v varstvo. Če storilec prostovoljno izroči odvzeto osebo, je možna odpustitev kazni.

4. **Zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje (§ 201)**

V 1. odstavku je k.d. posebno – storilec je lahko le roditelj, posvojitelj ali skrbnik (oseba, ki mora skrbeti za mladoletno osebo, kar vključuje tudi rejnika).

V 2. odstavku je k.d. splošno – storilec je lahko vsakdo, ki je v odnosu do mladoletne osebe v nadrejenem položaju, pri čemer ni nujno, da mora zanjo skrbeti.

5. **Kršitev družinskih obveznosti (§ 202)**

Storilec je vsakdo, ki ima z zakonom dodeljene družinske obveznosti. Če sodišče izreče pogojno obsodbo, lahko naloži storilcu, da mora spoštovati družinske obveznosti.

6. **Izmikanje plačevanju preživnine (§ 203)**

stori oseba, ki se izmika preživljanju osebe, ki je bilo določeno s sodno odločbo, sodno poravnavo ali izvršljivim dogovorom.

7. **Krvoskrunstvo (§ 204)**

stori polnoletna oseba, ki spolno občuje z *mladoletnim* sorodnikom:

- v ravni črti (mati s sinom, oče s hčerko, dedek z vnukinjo, babica z vnukom,...) – po naravi stvari je nemogoče, da bi v takšnem razmerju kazensko odgovarjala mlajša oseba, ker je nepredstavljivo, da bi bili otroci polnoletni in starši mladoletni,
- v stranki črti (brat z mladoletno sestro, sestra z mladoletnim bratom,...).

Prostovoljno spolno občevanje med mladoletnimi in polnoletnimi sestrami in brati ter polnoletnimi sorodniki v ravni črti ni kaznivo, vendar se močno odsvetuje.

Osmo poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER DELOVNO RAZMERJE IN SOCIALNO VARNOST**

Objekta kazenskopravnega varstva sta *delovno razmerje* in *socialna varnost*.

Obstajajo 3 skupine takšnih k.d.:

- (1) k.d., ki predstavljajo kršitve pravic delavcev,
- (2) k.d. ogrožanja varnosti pri delu,
- (3) k.d., ki se nanašajo na socialno zavarovanje.

Ta k.d. so pretežno blanketna, ker se sklicujejo na akte iz delovne in socialne zakonodaje.

Vsa k.d. so naklepna, razen k.d. ogrožanja varnosti pri delu.

K.d. so oblikovana kot *splošna* – po naravi stvari jih storijo ljudje, ki odločajo o pravicah delavcev, varnosti pri delu in socialnem zavarovanju.

Statistično so ta k.d. nepomembna.

Deveto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER PREMOŽENJE**

Objekt kazenskopravnega varstva je premoženje, ki je varovano tudi v drugih poglavjih KZ v povezavi z drugimi objekti kazenskopravnega varstva. Premoženje je varovano enako, ne glede na to, v čigavi lasti je.

K.d. v tem poglavju lahko razvrstimo v 2 skupini:

- (1) k.d., katerih *predmet so stvari*,
- (2) k.d., katerih *predmet so premoženjske pravice*.

Glede na način storitve lahko k.d. v tem poglavju razvrstimo v 3 skupine:

- (1) k.d., pri katerih je temeljna značilnost *odvzem*,
- (2) k.d., pri katerih *oškodovanec* storilcu *predmet sam izroči*,
- (3) k.d., pri katerih gre za *poškodovanje in uničenje stvari*.

Vsa k.d. so splošna in naklepna. Pri večini k.d. gre za *obarvani naklep*, ki se nanaša na protipravno pridobitev in prilastitev.

Kazenski pregon se začne *po uradni dolžnosti* ali *na predlog*. Če je oškodovanec v bližnjem razmerju s storilcem, se pregon začne na zasebno tožbo.

K.d. zoper premoženje so najbolj pogosta v naši državi.

1. **Tatvina (§ 211)**

je temeljno k.d. v tem poglavju. Dejanje je po *teoriji o aprehenziji* dokončano, ko storilec stvar vzame in s tem stvar preide v njegovo dejansko razpolaganje.

Za *privilegirano tatvino* gre, če vrednost ukradene stvari majhna.

Kvalificirane oblike tatvine so:

- **velika tatvina (§ 212)** – storilec stori navadno tatvino na posebne načine (z vlomom, na predrzen način, v naravnih katastrofah, ima pri sebi orožje, itd.),
- **rop (§ 213)** – storilec uporabi silo ali grožnjo, da pride do stvari. Gre za sestavljeno k.d. iz prisiljenja in tatvine, pri čemer se prisiljenje pojavi pred tatvino.
- **roparska tatvina (§ 214)** – storilec uporabi silo ali grožnjo, da ukradeno stvar obdrži. Gre za sestavljeno dejanje iz prisiljenja in tatvine, pri čemer se tatvina pojavi pred prisiljenjem.

2. Odvzem motornega vozila (§ 216)

je inkriminirana tatvina rabe. Predpisana kazen je zelo nizka (do 2 leti), ker to dejanje ponavadi storijo mladoletniki.

3. Goljufija (§ 217)

Za goljufijo je potreben *goljufivi namen že od vsega začetka*, kar je pogosto težko dokazati. Poslovna goljufija je uvrščena v k.d. zoper gospodarstvo.

4. Izsiljevanje (§ 218)

je specialnejša oblika prisiljenja, zato gre za idealni stek po odnosu specialnosti.

5. Oderuštvo (§ 219)

Kljub temu, da so bančni krediti v današnjih časi izredno ugodni, vsi ljudje niso kreditno sposobni. To izkoriščajo storilci, ki posojajo denar z oderušskimi obrestmi. Ker oderuhi ne dobijo sodnega varstva, pride do izterjevanja.

6. Prikrivanje (§ 221)

Vnaprej obljubljeno prikrivanje se šteje za pomoč pri določenem k.d. Če ni obljubljeno vnaprej, gre za samostojno k.d.

Deseto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER GOSPODARSTVO

Objekt kazenskoprnega varstva je *gospodarstvo* Republike Slovenije.

K.d. iz tega poglavja lahko razvrstimo v 6 skupin:

- (1) k.d., ki predstavljajo *varstvo tržišča* pred nelojalno konkurenco in monopolnim položajem,
- (2) k.d., ki so namenjena *varstvu kupcev in poslovnih partnerjev*,
- (3) k.d., katerih namen je zagotoviti *pravno varnost v poslovnem svetu*,
- (4) k.d., katerih namen je *notranje varstvo podjetij*, bank, zavarovalnic in drugih poslovnih subjektov,
- (5) k.d., ki predstavljajo *varstvo monetarnega sistema*,
- (6) k.d., ki pomenijo *zavarovanje državnih interesov na davčnem in carinskem področju*.

Vsa k.d. so *naklepna* in oblikovana kot splošna. Večino jih lahko po naravi stvari stori le oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost.

1. Zloraba notranje informacije (§ 243)

Gre za tajno poslovno informacijo (npr. skrivna ponudba za prevzem – ko bo ponudba javna, bodo cene delnic nenormalno zrasle). S to informacijo lahko vodilni v podjetju pridobijo velike dobičke (prek kreditiranega nakupa delnic, ki jih pozneje prodajo za večkrat dražje). Takšna informacija lahko podjetje obvaruje tudi pred izgubo dobička.

Zaradi tajnih kanalov v poslovnem svetu je zlorabe notranjih informacij težko odkrivati in še težje dokazovati. V večini podjetij spadajo celo v ustaljeno poslovanje in način bogatenja.

Enajsto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER PRAVNI PROMET

Objekt kazenskoprnega varstva je *pravni promet*. Pravni promet je prenos pravic od enega pravnega subjekta na drugega na podlagi soglasja volj.

Vsa k.d. v tem poglavju so *naklepna* in splošna, razen izdaje lažnega zdravniškega ali veterinarskega spričevala.

Listina je vsako pisanje, nosilec podatkov ali predmet, ki je primeren za dokazovanje določenega dejstva. Ločimo:

- (1) *zasebne listine* – izdajajo jih zasebniki,

(2) *javne listine* – izdajajo jih pristojne institucije.

Pojem javne listine je opredeljen v Zakonu o pravdnem postopku in Zakonu o upravnem postopku.

Javna listina je listina, ki jo v predpisani obliki v mejah svoje pristojnosti izda:

- državni organ, ali
- samoupravna lokalna skupnost, ali
- nosilec javnih pooblastil (to je lahko družba, organizacija ali posameznik) pri izvrševanju javnega pooblastila, ki mu je poverjeno z zakonom,

ter dokazuje resničnost tistega, kar se v njej potrjuje ali določa. Primeri javnih listin: listine, ki jih izdajajo fakultete, gimnazije, pri bankah izdane garancije, potrdila o plačanem depozitu, soglasja in dovoljenja za priključke, ki jih izdajajo poštna in telekomunikacijska podjetja, zdravstvena potrdila, itd.

Uradna listina je listina, ki:

- je določena s posebnim predpisom kot uradna listina, ali
- je sposobna za dokazovanje določenih dejstev, ki so pomembna za uradna razmerja.

Uradne listine sestavljajo uradne osebe pri opravljanju uradnih dolžnosti. Uradne listine vsebujejo dejstva, ki so pomembna za:

- uradna razmerja,
- premoženjska razmerja,
- uresničevanje pravic posameznikov.

Za uradno listino se šteje tudi listina, ki jo je sestavila zasebna oseba, in jo je kasneje overila uradna oseba s svojim podpisom in pečatom.

Pojem uradne listine je širši od pojma javne listine. Vse javne listine so uradne listine. Vse uradne listine niso javne listine.

Golica ali blanket ni listina, ker v pravnem prometu ničesar ne dokazuje.

Materialni falsifikat je:

- listina, ki jo izda oseba, ki takšne listine ne more izdati, ker ji manjka določena posebna lastnost,
- listina, kot izdajatelj katere je napisana oseba, ki listine ni izdala,
- predrugačenje prave listine.

Intelektualni falsifikat je listina, ki jo izda upravičena oseba, vendar je lažna njena vsebina.

Dvanajsto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER URADNO DOLŽNOST IN JAVNA POOBLASTILA

Objekt kazenskopravnega varstva je *pravilno opravljanje uradnih dolžnosti in javnih pooblastil*. K.d. v tem poglavju lahko razvrstimo v 3 skupine:

(1) k.d., ki predstavljajo *kršitev vestnosti in poštenja* pri opravljanju uradnih dolžnosti in javnih pooblastil:

- 1) *zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic* (§ 261),
- 2) *nevestno delo v službi* (§ 262),
- 3) *poneverba v službi* (§ 263),
- 4) *neupravičena uporaba v službi* (§ 264),
- 5) *ponareditev ali uničenje uradne listine, knjige ali spisa* (§ 265),
- 6) *izdaja uradne tajnosti* (§ 266),
- 7) *protipravna prilastitev stvari ob preiskavi ali izvršbi* (§ 272).

(2) *korupcijska k.d.*:

- 1) *jemanje podkupnine* (§ 267),
 - 2) *dajanje podkupnine* (§ 268),
 - 3) *nezakonito posredovanje* (§ 269).
- (3) k.d., ki predstavljajo kršitve pravic posameznika:
- 1) *kršitev človekovega dostojanstva z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic* (§ 270),
 - 2) *izsiljevanje izjave* (§ 271).

Vsa k.d. so *naklepna*, razen izdaje uradne tajnosti, ki jo je možno storiti tudi iz malomarnosti. Zajeta so le tipična k.d., ki pomenijo *zlorabo oblasti*. Nekatera k.d. so opredeljena kot kvalificirane oblike splošnih k.d.

Vsa k.d. v tem poglavju so *posebna*, ker jih lahko stori le uradna oseba, razen jemanja podkupnine, dajanja podkupnine in nezakonitega posredovanja. Slednje je oblikovano kot splošno k.d., čeprav ga lahko stori le uradna oseba.

Ločimo več različnih vrst podkupovanja:

- (1) *pravo in nepravo podkupovanje*:
- 1) *pravo podkupovanje* = uradna oseba na podlagi podkupnine v mejah svojih pravic:
 - opravi dejanje, ki ga ne bi smela opraviti,
 - ne opravi dejanja, ki bi ga morala ali smela opraviti.
 - 2) *nepravo podkupovanje* = uradna oseba na podlagi podkupnine v mejah svojih pravic:
 - opravi dejanje, ki bi ga tudi sicer morala opraviti,
 - ne opravi dejanja, ki ga tudi sicer ne bi smela opraviti.
- (2) *aktivno in pasivno podkupovanje*:
- 1) *aktivno podkupovanje* = dajanje podkupnine,
 - 2) *pasivno podkupovanje* = jemanje podkupnine.

Uporaba določb v tem poglavju je *odrejena subsidiarno* – uporabijo se le, če niso izpolnjeni znaki kakšnega bolj specialnega k.d.

Npr. uradna oseba ponaredi uradno listino – s tem so izpolnjeni zakonski znaki zlorabe uradnega položaja in uradnih pravic ter zakonski znaki ponareditve uradne listine. Zaradi navideznega idealnega steka po odnosu specialnosti gre za ponareditev uradne listine.

Trinajsto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER VOJAŠKO DOLŽNOST**

Objekt kazenskopravnega varstva je *normalno delovanje vojaške službe in pravilno izvrševanje vojaških dolžnosti*. K.d. iz tega poglavja bodo z uvedbo poklicne vojske postala povsem nepomembna.

K.d. iz tega poglavja lahko razvrstimo v 2 skupini:

- (1) k.d., ki pomenijo *napad na celovitost obrambnega sistema*,
- (2) k.d., ki pomenijo *kršenje vojaške dolžnosti pri opravljanju posebnih nalog*.

K.d. so večinoma naklepna, nekatera so kazniva tudi iz malomarnosti.

Vsa k.d. so posebna (stori jih lahko le vojaška oseba) razen izdaje uradne tajnosti.

Vojaška oseba ima lahko lastnost uradne osebe.

Odklonitev sprejema ali uporabe orožja (§ 275) je po svoji naravi *ugovor vesti*. Inkriminacija je upravičena, ker je ugovor vesti možno pravno urediti.

Za neizpolnitev ukaza, upiranje nadrejenemu in beg iz obrambnih sil je možno milejše kaznovanje ali odpust kazni, če je bil storilec izzvan z nezakonitim ali surovim ravnanjem nadrejene vojaške osebe.

Štirinajsto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER PRAVOSODJE

Objekt kazenskopravnega varstva je *neovirano delo pravosodnih organov ter pravilno in zakonito delo pravosodnih organov*.

V tem poglavju so zajeta k.d. zoper pravosodje kot posebno vejo oblasti s posebnimi nalogami. S k.d. se preprečuje ali ogroža delovanje pravosodnih organov.

Pojavne oblike k.d. v tem poglavju so:

- (1) k.d., s katerimi se ovira delovanje pravosodnih organov pri preprečevanju k.d.,
- (2) k.d., s katerimi se ovira delovanje pravosodnih organov pri odkrivanju k.d. in storilcev,
- (3) k.d., ki aktivirajo pravosodne organe z usmerjanjem njihove dejavnosti v napačno smer (kriva ovadba),
- (4) k.d., s katerimi se ovira izvrševanje odločitev pravosodnih organov.

K.d. so splošna ali posebna.

V tem poglavju se pojavita 2 pravi opustitveni dejanji:

- opustitev ovadbe, da se pripravlja k.d.,
- opustitev ovadbe k.d. ali storilca.

Za opustitev ovadbe k.d. ali storilca je izključena kaznivost zakonca, zunajzakonskega partnerja, sorodnika v ravni vrsti, brata ali sestre, posvojitelja ali posvojenca, zagovornika, zdravnika in spovednika.

Najpogostejši k.d. zoper pravosodje sta kriva izpovedba in kršitev tajnosti postopka.

1. Opustitev ovadbe, da se pripravlja kaznivo dejanje (§ 285)

Gre za *pravo opustitveno dejanje*. Njegovi storilci ne morejo biti sotorilci, napeljevalci in pomočniki (izključena kaznivost udeležencev). Storilec je lahko tudi oškodovanec, zdravnik, zagovornik in spovednik, vendar je malo verjetno, da bo oškodovanec odgovarjal za opustitev ovadbe za k.d. proti njemu samemu, saj bi ga s tem pravzaprav kaznovali dvakrat.

K.d. je storjeno le, kadar bi pripravljanje lahko odkrili.

2. Opustitev ovadbe kaznivega dejanja ali storilca (§ 286)

Gre za *pravo opustitveno dejanje*. Storilec je lahko vsakdo, razen udeležencev in oseb, za katere je izključena kaznivost.

3. Pomoč storilcu po storitvi kaznivega dejanja (§ 287)

Nekdo skriva storilca k.d., ki se preganja po uradni dolžnosti, njegovo orodje ali sledove. Storilec je lahko vsakdo, razen storilca samega, udeležencev, zakonca, zunajzakonskega partnerja, sorodnika v ravni vrsti, brata ali sestre in posvojitelja ali posvojenca storilca.

K.d. se lahko stori *le z direktnim naklepom*. Storilec k.d. ima namen, da se skriti storilec ne odkrije in ne izvrši sankcija.

K.d. se lahko stori *le z aktivnim delovanjem*. Ni ga možno storiti z opustitvijo.

Gre za samostojno inkriminacijo pomoči.

4. Kriva ovadba (§ 288)

Storilec lažno ovadi določeno osebo, da je storila k.d., ki se preganja po uradni dolžnosti.

Storilec mora vedeti, da:

- ovadena oseba dejanja ni storila,
- gre za dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti.

Storilcu ni potrebno vedeti za pravno kvalifikacijo dejanja.

5. Kriva izpovedba (§ 289)

se lahko stori *le naklepno*. Za storitev se ne zahteva škodovalni namen.

Če je priča prepričana, da se je dogodek zgodil, kot ga opisuje, ne gre za krivo izpovedbo, ker vsak človek različno sprejema dogodke okoli sebe.

Popolna identičnost izpovedb prič ni dokaz resničnosti, temveč indic, da so se priče naučile – lahko gre celo za krivo izpovedbo, vendar je to skoraj nemogoče dokazati.

6. Kršitev tajnosti postopka (§ 291)

Storilec je lahko *vsak udeleženec v postopku*. Za podatke mora zvedeti pred ali med glavno obravnavo. Če stori k.d. uradna oseba, gre za izdajo uradne tajnosti po § 266, ker je to k.d. bolj specialno.

7. Kršitev prepovedi opravljanja poklica (§ 293)

lahko stori vsaka uradna ali odgovorna oseba.

8. Beg osebe, ki ji je odvzeta prostost (§ 294)

Storilec je lahko le obsojenec, ki je na prestajanju zaporne kazni. Kazniv je le beg, storjen s silo ali grožnjo. Če pride npr. do potresa in obsojenec izkoristi priložnost, odgovarja za disciplinski prestop v oviru zavoda za prestajanje zaporne kazni.

9. Upor oseb, ki jim je vzeta prostost (§ 295)

Dejanje lahko stori le več oseb hkrati – *nujno sostorilstvo*. Vsa dejanja upornikov se morajo gibati v isti smeri.

Petnajsto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER JAVNI RED IN MIR

Objekt kazenskoprnega varstva sta *javni red in mir*. Zaradi različnosti dejanj v tem poglavju se sprašujemo, ali sploh imajo skupen objekt varstva.

K.d. v tem poglavju lahko razvrstimo v 3 skupine:

(1) k.d. zoper javni red in mir v ožjem smislu:

- 1) hudodelsko združevanje (§ 297),
- 2) dogovor za k.d. (§ 298),
- 3) nasilništvo (§ 299),
- 4) zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti (§ 300),
- 5) sodelovanje v skupini, ki stori k.d. (§ 301),
- 6) hujskanje k upiranju (§ 305),
- 7) izdelovanje in pridobivanje orožja in pripomočkov, namenjenih za k.d. (§ 309),
- 8) nedovoljena proizvodnja in promet orožja ali razstrelilnih snovi (§ 310)
- 9) samovoljnost (§ 313).

(2) k.d. zoper javne osebe in javna dejanja:

- 1) preprečitev uradnega dejanja uradni osebi (§ 302),
- 2) napad na uradno osebo, ko ta opravlja naloge varnosti (§ 303),
- 3) sodelovanje v skupini, ki prepreči uradni osebi uradno dejanje (§ 304),
- 4) odstranitev ali poškodovanje uradnega pečata ali znamenja (§ 306),
- 5) odvzem ali uničenje uradnega pečata ali uradnih spisov (§ 307),
- 6) lažno izdajanje za uradno ali vojaško osebo (§ 308).

(3) k.d. zoper pieteto umrlih:

- 1) skrunitev groba (§ 315),
- 2) skrunitev trupla (§ 316).

(4) k.d., ki jih ni možno razvrstiti:

- 1) prepovedan prehod čez državno mejo (§ 311),
- 2) zloraba znamenj za pomoč ali nevarnost (§ 312),
- 3) oviranje verskih obredov (§ 314).

Vsa k.d. so *splošna, naklepna* in načeloma *poškodbena*.

Pogostejša k.d. v Sloveniji so: nasilništvo, napad na uradno osebo, samovoljnost.

1. Hudodelsko združevanje (§ 297)

Gre za samostojno inkriminirano pripravljalno dejanje. Stori ga lahko:

- ustanovitelj družbe,
- član družbe.

K.d. je dokončano že s samim dogovorom, da bo hudodelska združba izvrševala k.d., za katera je predpisana kazen nad 5 let zapor. Pri tem ni potrebno, da so ta dejanja vnaprej določena – če so, lahko ustanovitelja inkriminiramo že kot napeljevalca. Smisel inkriminacije hudodelskega združevanja je inkriminirati dejanja, ki jih ne pokrije niti napeljevanje.

Če kdo ustanovi hudodelsko združbo za velike tatvine, ne gre za hudodelsko združbo, ker je za veliko tatvino predpisana kazen do 5 let zapor. Ustanovitelj takšne hudodelske združbe ne bi bil kazniv, če ne bi neposredno sodeloval pri k.d.

Z novelo KZ je predpisana obvezna odpustitev kazni tistemu, ki prepreči izvršitev k.d. združbe, naznani združbo ali razkrije organizacijo in vodilne člane združbe (t.i. "skesanec"). Ta določba je protiustavna, ker posega v sodne pristojnosti sodišča – sodišča sodijo o spornih kazenskih zadevah in izbirajo med vsaj 2 možnostima. Če sodišče ne izbira oz. odloča, potem ne sodi, temveč deluje kot upravni organ.

2. Nasilništvo (§ 299)

Novela KZ je uvedla inkriminacijo nasilništva v družini. Gre za sestavljeno k.d., ki sestoji iz razžalitve, grdega ravnanja in ogrožanja varnosti.

V KZ je bilo nasilništvo uvedeno kot reakcija na pojav huliganstva (1967). Danes je eno najpogostejših k.d. pri nas.

3. Preprečitev uradnega dejanja uradni osebi (§ 302)

se stori s silo ali grožnjo, da bo sila uporabljena. Sila je lahko absolutna ali kompulzivna.

Uradno dejanje mora biti zakonito. Če ni, ne gre za k.d.

Kvalificirana oblika je sestavljeno k.d., ki obsega še razžalitev, grdo ravnanje in lahko telesno poškodbo. Število poškodovanih uradnih oseb vpliva na odmero kazni.

4. Napad na uradno osebo, ko ta opravlja naloge varnosti (§ 303)

Napad je usmerjen na uradno osebo ali njenega pomočnika. Po volji zakona gre za navidezni stek ogrožanja varnosti in preprečitve uradnega dejanja uradni osebi.

Kvalificirana oblika je sestavljeno k.d., ki obsega še grožnjo z orožjem, grdo ravnanje ali lahko telesno poškodbo. Število napadenih uradnih oseb vpliva na odmero kazni.

5. Lažno izdajanje za uradno ali vojaško osebo (§ 308)

je splošno k.d., za katerega se zahteva direktni in *obarvani naklep* – storilec mora imeti namen, da bi sebi ali drugemu pridobil kakšno korist ali prizadejal škodo.

Če se nekdo izdaja za uradno ali vojaško osebo zaradi šale, ne gre za k.d., lahko pa gre za prekršek, ker civilisti niso upravičeni nositi veljavnih vojaških in policijskih uniform.

6. Prepovedan prehod čez državno mejo (§ 311)

Storilec mora ilegalno prečkati mejo ter biti pri tem oborožen ali nasilen. Če prečka mejo sicer ilegalno, vendar ni oborožen ali nasilen, gre za prekršek.

Kvalificirana oblika dejanja je, če storilec spravlja druge ljudi ilegalno čez mejo Republike Slovenije ali če spravi čez mejo več oseb zaradi koristoljubja. To je namenjeno preprečevanju ilegalnih prehodov državne meje, ki jih organizirajo hudodelske združbe.

Še bolj kvalificirana oblika dejanja je, če je storilec član hudodelske združbe za prevažanje ilegalcev čez mejo ali s tem pridobi večjo premoženjsko korist.

Po odločbi Ustavnega sodišča v primeru Lončarič po našem KZ ni kaznivo organizirati ilegalnih prehodov čez meje v drugih državah, če ilegalci pri tem ne prečkajo slovenske meje. Gre za pravno praznino v KZ.

Šestnajsto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER SPLOŠNO VARNOST LJUDI IN PREMOŽENJA

Primarni objekt kazenskopravnega varstva je splošna varnost.

Sekundarni objekt kazenskopravnega varstva je življenje ljudi in premoženje.

Dejanja v tem poglavju nimajo ničesar skupnega razen ogrožanja splošne varnosti. Večinoma gre za *ogrožitvena dejanja*:

- konkretna nevarnost:
 - povzročitev splošne nevarnosti (§ 317),
 - povzročitev nevarnosti pri gradbeni dejavnosti (§ 318).
- abstraktna nevarnost – povzročitev nevarnosti z jedrskimi snovmi (§ 319).

Dejanja so lahko storjena naklepno ali iz malomarnosti. V praksi so bolj pogoste storitve k.d. iz malomarnosti.

Povzročitev splošne nevarnosti, povzročitev nevarnosti pri gradbeni dejavnosti in povzročitev nevarnosti z jedrskimi snovmi imajo predvideno *odgovornost za hujšo posledico*. Hujša posledica lahko nastane iz temeljnega k.d., ki je lahko storjeno naklepno ali iz malomarnosti. Pri dejanjih, kjer se za hujšo posledico odgovarja iz malomarnosti, gre za *malomarnostna k.d.* Pravi k.d. sta neodvrnitev nevarnosti in odklonitev sodelovanja pri odvrčanju splošne nevarnosti.

Povzročitev nevarnosti z jedrskimi snovmi je posebno k.d., čeprav je splošno formulirano. "Kdor" ne zajema vseh ljudi, temveč le osebe, ki posedujejo nevarne jedrske snovi.

Sedemnajsto poglavje: KAZNIVA DEJANJA ZOPER VARNOST JAVNEGA PROMETA

Objekt kazenskopravnega varstva je *varnost ljudi in premoženja v vseh vrstah prometa*.

K.d. v tem poglavju predstavljajo obliko splošno nevarnih dejanj, zato so bila včasih vključena med k.d. zoper premoženje. Lahko jih razvrstimo v 2 skupini:

- (1) splošna k.d., ki se lahko zgodijo v kateremkoli prometu:
 - 1) ogrožanje javnega prometa z nevarnim dejanjem ali sredstvom (§ 327),
 - 2) opustitev nadzorstva v javnem prometu (§ 328),
 - 3) zapustitev poškodovanca v prometni nesreči brez pomoči (§ 329).
- (2) posebna k.d., s katerimi se varuje določeno vrsto prometa:
 - 1) povzročitev prometne nesreče iz malomarnosti (§ 325) – nanaša se na cestni promet,
 - 2) ogrožanje posebnih vrst javnega prometa (§ 326) – nanaša se na javni promet.

Zgornji 2 dejanji sta tudi *malomarnostni k.d.*

Ostala k.d. so *naklepna*. Ogrožanje javnega prometa z nevarnim dejanjem ali sredstvom ter opustitev nadzorstva v javnem prometu sta kaznivi tudi iz malomarnosti.

Pri vseh k.d. v tem poglavju razen ugrabitvi letala ali ladje (§ 330) ter uničenju in odstranitvi znamenj, namenjenih za varnost zračnega prometa (§ 332) je predvidena odgovornost za hujšo posledico.

K.d. so predvidena kot splošna, vendar se lahko nanašajo tudi na osebe s posebnimi lastnostmi.

K.d. iz tega poglavja so zelo pogosta, še posebej malomarna povzročitev prometne nesreče.

1. Povzročitev prometne nesreče iz malomarnosti (§ 325)

je *malomarnostno k.d.* Če je povzročitev prometne nesreče naklepna, gre za realni stek poškodovanja tuje stvari in povzročitve splošne nevarnosti.

Predpisan je *objektivni pogoj kaznivosti* – dejanje je kaznivo le, če v njem pride do hude telesne poškodbe. Pri tem ugotavljamo le storilčev odnos do nesreče in se ne sprašujemo o krivdi za povzročeno hudo telesno poškodbo. Če pride samo do lahke telesne poškodbe, gre za prekršek, čeprav je možno uporabiti določbo o povzročitvi splošne nevarnosti. Po mnenju nekaterih to ni možno, ker se povzročitev splošne nevarnosti nanaša le na ogrožitev, pri čemer ne pride do nobene poškodbene posledice.

Glede smrti kot hujše posledice mora obstajati storilčeva malomarnost.

Glede inkriminacije hude telesne poškodbe kot objektivnega pogoja kaznivosti velja naslednji premislek. V prometu gre pogosto za nesrečno naključje, pri čemer lahko nastane posledica izven storilčeve moči. Pri malomarnostnih k.d. moramo striktno ločevati naklepno in malomarnostno ravnanje. Pri kaznovanju bi moral biti odločilen odnos storilca do kršitve dolžnostnega ravnanja (zavestna ali nezavestna malomarnost).

Osemnajsto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER OKOLJE, PROSTOR IN NARAVNE DOBRINE**

Objekta kazenskopravnega varstva sta okolje in prostor ter naravne dobrine.

Vsa k.d. v tem poglavju so splošna k.d., razen nevestne veterinarske pomoči (§ 347), ki je malomarnostno k.d. Določena k.d. v tem poglavju so kazniva tudi iz malomarnosti.

Vsa k.d. v tem poglavju so splošna, razen nevestne veterinarske pomoči, ki je posebno k.d.

Kazenskih postopkov v preteklosti ni bilo. Do danes poznamo en medijsko zelo odmeven primer – kranjski mučitelji mačk.

Devetnajsto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER VARNOST REPUBLIKE SLOVENIJE IN NJENO USTAVNO UREDITEV**

Objekta kazenskopravnega varstva sta zunanja in notranja varnost države.

Ta k.d. imenujemo tudi *politična k.d.* = vsa k.d., ki predstavljajo napad na državo kot oblast.

Dejanja iz tega poglavja lahko razvrstimo v naslednje skupine:

- (1) *čista politična k.d.* – objekt kazenskopravnega varstva in neposredni predmet napada sta država in oblast;
- (2) *relativna politična k.d.* – inkriminirana so tudi v drugih poglavjih KZ, vendar so politično obarvana:
 - 1) *kompleksna politična k.d.* – izpolnjujejo zakonske znake navadnega in političnega k.d. Poseben zakonski znak političnega k.d. je nagib, namen, cilj (npr. umor predsednika).
 - 2) *koneksna politična k.d.* – so navadna k.d., ki so samostojno inkriminirana v drugih poglavjih KZ, vendar so v odnosu do političnega k.d. pripravljalna ali naknadna.

Vsa politična k.d. je možno storiti le z direktnim in obarvanim naklepom.

Temeljno k.d. v tem poglavju je *veleizdaja* (§ 348), ki pomeni dejanski napad na obstoj države (teritorialno celovitost, neodvisnost, teritorialno suverenost), njeno ustavno ureditev in najvišje organe. Sem spada tudi državni udar, ki je kazniv le v poskusu (če uspe, po naravi stvari storilci ne bodo kaznovali samih sebe).

Ščuvanje k nasilni spremembi ustavne ureditve (§ 360) je edini verbalni politični delikt.

V nekaterih primerih je poskus inkriminiran kot samostojno k.d.

K.d. v tem poglavju so splošna razen napada na neodvisnost države (§ 350), ki ga lahko stori le državljan Republike Slovenije.

Večina k.d. v tem poglavju je predvidenih kot pretežno hipotetičnih, da imamo popoln KZ. Ni preveč verjetno, da se bodo kdaj zgodila.

Dvajseto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER OBRAMBNO MOČ DRŽAVE**

Objekt kazenskopravnega varstva je obrambna moč države kot bistvena značilnost države.

K.d. v tem poglavju lahko razvrstimo v naslednje skupine:

- (1) k.d. zoper posebne obrambne obveznosti,
- (2) k.d. zoper vojaške ukrepe pri opravljanju vojaške dolžnosti,
- (3) k.d. zoper sredstva in ukrepe za obrambo države,
- (4) k.d. zoper državljansko zvestobo in predanost državi – storijo se lahko le med vojno.

Vsa dejanja so *naklepna*. Pri nekaterih gre za obarvani naklep.

Oblikovana so kot splošna k.d. Pri nekaterih k.d. so storilci lahko le državljani Slovenije.

Enaindvajseto poglavje: **KAZNIVA DEJANJA ZOPER ČLOVEČNOST IN MEDNARODNO PRAVO**

Objekta kazenskopravnega varstva sta človečnost in mednarodno pravo.

Temelj za kaznivost so mednarodne pogodbe, ki jih je treba dopolnjevati.

K.d. v tem poglavju lahko razvrstimo v naslednje skupine:

- (1) *genocid* (§ 373) = popolno ali delno uničenje rasne, verske ali narodnostne skupine:
- (2) *vojna hudodelstva*:
 - 1) *vojno hudodelstvo zoper civilno prebivalstvo* (§ 374),
 - 2) *vojno hudodelstvo zoper ranjence in bolnike* (§ 375),
 - 3) *vojno hudodelstvo zoper vojne ujetnike* (§ 376),
 - 4) *vojno hudodelstvo z uporabo nedovoljenih bojnih sredstev* (§ 377)
 - 5) *združevanje in ščuvanje h genocidu in vojnim hudodelstvom* (§ 378).
- (3) *k.d., storjena med vojno, oboroženim spopadom ali po vojni*:
 - 1) *protipravno pobijanje in povzročanje ran sovražnikom* (§ 379),
 - 2) *protipravno jemanje stvari ubitim in ranjenim na bojišču* (§ 380),
 - 3) *kršitev parlamentarčeve pravice* (§ 381),
 - 4) *surovo ravnanje z ranjenci, bolniki in vojnimi ujetniki* (§ 382),
 - 5) *neupravičena odložitve repatriacije vojnih ujetnikov* (§ 383),
 - 6) *uničevanje kulturnih in zgodovinskih spomenikov in naravnih znamenitosti* (§ 384).
- (4) *k.d. zoper tujo državo, mednarodno organizacijo ali zoper osebe, ki uživajo mednarodno varstvo*:
 - 1) *mednarodni terorizem* (§ 388),
 - 2) *ogrožanje oseb pod mednarodnim varstvom* (§ 389),
 - 3) *jemanje talcev* (§ 390).
- (5) *druga k.d., ki varujejo z mednarodnim pravom zavarovane vrednote*:
 - 1) *ščuvanje k napadalni vojni* (§ 385),
 - 2) *zloraba mednarodnih znamenj* (§ 386),
 - 3) *spravljanje v suženjsko razmerje* (§ 387),
 - 4) *piratstvo* (§ 391).

Vsa k.d. so *naklepna*. Vsa k.d. so splošna razen piratstva.

Pregon in izvršitev kazni ne zastara za genocid in vojna hudodelstva.

Določb mednarodnih pogodb in konvencij kljub neposrednem uresničevanju na podlagi Ustave ni možno uporabiti v kazenskem pravu, ker mednarodne pogodbe ne vsebujejo sankcij, zato mora država pogodbene določbe prenesti v lastno kazensko pravo ter jim določiti sankcije.